

Broj 3. i 4.

Ožujak i travanj 1918.

Tečaj XLII

Šumarski list.

Organ

hrv.-slav. šumarskoga društva

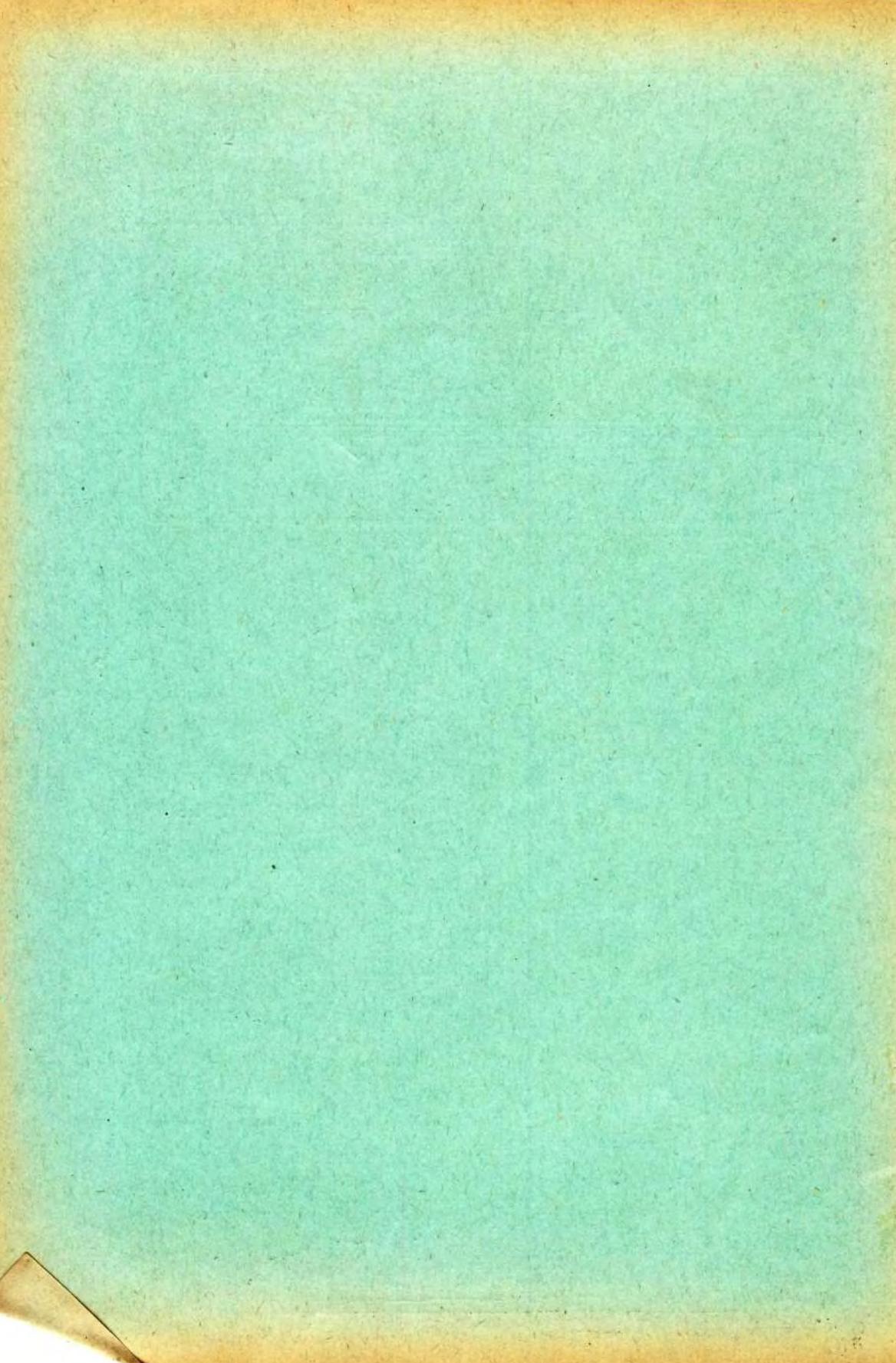
Izdaje
Hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo.

Uredjuje
Dr. Andrija Petračić.

Izlazi svakog mjeseca.

ZAGREB 1918.

Neklada hrv.-slav. šumarskoga društva.

ŠUMARSKI LIST

Preplata za nečlanove K 12 na godinu. — Članovi šumar. društva dobivaju list bezplatno — Članarina iznosi za utemeljitelja K 200. — Za članove podupirajuće K 20. — Za redovite članove 1. razreda K 10 i 2 K pristupnine. — Za lugarsko osoblje K 2 i 1 K pristupnine i za Šum. liste K 4 u ime preplate. — »Lugarski viestnik« dobivaju članovi lugari badava. Pojedini broj »Šum. liste« stoji 1 K. Članarinu i preplatu na list prima predsjedništvo društva.

Uvrstbina za oglase : za 1 stranicu 32 K; za pol. stranice 18 K; za trećinu stranice 14 K; za četvrt stranice 12 K. — Kad višekratnog uvrštenja primjereni popust.

Uredovna zbirka šumarskih propisa.

Kr. zem. vlada, odio za narodno gospodarstvo, izdala je „Uredovnu zbirku šumarskih propisa“, koju je zajedno s građom uredio i vlastitim tumačenjem, te rješidbama popratio dr. Antun Goglia, odsječni savjetnik kr. zemalj. vlade i učitelj šumarskog zakonoslovija u kr. šumarskoj akademiji u Zagrebu. „Zbirka“ u svemu ima 834 stranica.

U ovom času velike borbe narodâ za svoj opstanak stavljeni su na šume sviju naroda veliki zahtjevi. Uslijed rata mnoge su šume jako iscrpljene, ako ne i posve uništene.

U pravi čas dolazi pisac, da kroz niz godina sabranu građu i opsežni materijal sredi i pruži nam zbirku postojećih šumarskih propisa, pomoću kojih ćemo naše šume ne samo što bolje u sadašnjoj njihovoј stvaralačkoj snazi uzdržati, nego i šumsko gospodarstvo u budućnosti pridići i unaprediti. Postojeće propise potrebno je poznavati, jer na postojećem temelji se rad za budućnost. U svakom gospodarstvu između prošlosti i sadašnjosti postoji neki stalni kontinuitet rada i poslovanja, a još više treba da postoje čvrste veze između sadašnjosti i budućnosti u šumskom gospodarstvu, gdje je vrijeme između sjetve i žetve vrlo dugačko, te učinjene pogreške u sadašnjosti teško se osvećuju tek u dalekoj budućnosti.

Ako dakle na polju šum. gospodarstva u sadašnjosti radimo onako, kako savremena šumarska nauka uči, a držeći se pri tom postojećih propisa, to time izgrađujemo najčvršće temelje našeg materijalnog blagostanja, a potom i narodnog opstanka.

Jasno je, da će naše šume u budućnosti imati veću ulogu, nego dosada, kada nam je uslijed rata narodno gospodarstvo u velike oslabljeno i iscrpljeno. Sa sjegurnošću možemo reći, da će se na šume stavljati daleko veći zahtjevi nego li dosada.

Velika je zasluga pisca što je pregledno predočio sve propise i naredbe izdane u svrhu sačuvanja šuma i unapređenja šum. gospodarstva, te što možemo tim lakše na osnovu ovog njegovog pregleda viditi, što nam u tom pogledu manjka, da manjkajuće što prije s korisnim i potrebnim nadoknađimo. Ne manja je zasluga, što je pojedine ustanove postojećih zakona ne samo jasno i jezgrovito rastumačio, nego što je tomu dodao riješidbe bečkog vrhovnog kasacionog sudišta, bečkog upravnog sudišta, te kr. zem. vlade i našeg vrhovnog sudišta kr. stola sedmorice. Na taj način dobila je „Zbirka“ pored svoje praktične koristi i znanstvenu vrijednost, što joj daleko veću prednost daje pred izdanjem šumskog zakona od g. 1900., koje je pisac zajedno s pokojnim šumar. nadzornikom A. Borošićem izdao.

Od onda do danas mnogo se kod nas promijenilo, pa pisac u pravi čas pruža svoju „Zbirku“ našim šumarskim oblastima, koje će djelo na polju našega šum. gospodarstva ostati od trajne vrijednosti.

U „Narod. Novinama“ od god. 1917. broj 296 prikazao je banski savjetnik Franjo Haladi široj javnosti ovu „Zbirku“, ocrtavši u kratkim potezima njenu važnost za naše šum. gospodarstvo. Ovaj prikaz, koji potječe iz pera uvaženog pravnika i dobrog poznavaoца naših šumarskih prilika, jest sâm po sebi najbolja preporuka za ovu „Zbirku“, te za širu javnost ne bi imao ništa više o tom reći.

No ako se i pored svega toga lačam posla, da u „Sum. Listu“ kažem koju riječ više o toj „Zbirci“, činim to iz dva razloga. Prvo zato, da prikažem pojedine dijelove „Zbirke“, učiniv svoje primjetbe; a drugo činim to iz osjećaja dužnosti, da kao profesor šumarske politike u kr. šumarskoj akademiji istaknem neke šumske-političke momente, koji kod drugih naroda već odavna postoje i koji bi se mogli na naše prilike primjeniti.

Ogromna grada u „Zbirci“ razvrstana je u deset poglavlja.

U prvom poglavlju donesao i obradio je pisac „šumski zakon s odnosnim naredbama“, što zaprema malo ne jednu trećinu ove opsežne „Zbirke“. U ovom poglavlju su malo ne svi §§-i šumskog zakona od 1852. jasno protumačeni, te mnoge naredbe kr. zem. vlade i riješidbe gore spomenutih vrhovnih sudišta dodane, koje su u pravnom tumačenju vrlo zanimive i poučne. Šumski zakon je donešen u starom tekstu, koji je u jezičnom pogledu zbog mnogih stilističkih i gramatičkih pogrešaka dosta manjkav. Mlađi naš šumarski naraštaj ne razumije pravo sadržaja pojedinih paragrafa. Čovjek mora više puta čitati dotični paragraf, da njegov sadržaj može razumjeti i shvatiti, što je zakonodavac želio reći.

Koliko znam, nije stari hrvatski prevod šum. zakona kod nas uzakonjen, nego njemačko izdanje tog zakona jest original, na koji se često pozivamo, pa se tim prije mogao prediti noviji prijevod šum. zakona, kojeg bi danas mogli lakše razumjeti, jer ne smijemo zaboraviti, da je jezik naroda živo biće, koje se neprestano razvija i usavršuje. Dobro bi bilo, da je spomenuto, da je šumski zakon od g. 1852. postojao i vrijedio u kraljevini Ugarskoj sve do g. 1879., kada su Mađari za sebe stvorili nov šum. zakon, koji je mnogo strožiji i napredniji, te njihovim prilikama bolje odgovara, nego austr. šumski zakon od g. 1852. Ne bi bilo na odmet, da je naročito spomenuto, da se na državne šume u Hrvatskoj

i Šlaloniji ima primjenjivati zakon od g. 1852., a ne mađarski zakon od g. 1879., što mnoge mlade šumare, koji iz Ugarske ovamo dolaze, u bludnju zavada.

Poznata je stvar, da mnoge ustanove starog šum. zakona od g. 1852. ne odgovaraju više novim životnim prilikama i današnjim potrebama, za što je najbolji dokaz činjenica, da je već g. 1878. austrij. ministarstvo poljodjelstva bečkom parlamentu podneslo novu osnovu šumskog zakona, koja žalibože nije došla do rasprave, jer su se sve reforme razbile na pitanju kompetencije između centralnog bečkog parlamenta (Reichstag) i pokrajinskih sabora (Landtag). Uslijed toga su u pojedinim zemljama, zastupanim u carevinskom vijeću, stvoreni posebni zakoni, koji samostalno uređuju šumske prilike pojedinih pokrajina.

Nemà sumnje, da se u pitanju stvaranja šum. zakona mora postupati vrlo konzervativno i oprezno, jer je šumsko gospodarstvo samo po sebi konzervativno, te ne podnosi čestih promjena u sistemu gospodarstva, a još manje na polju zakonodavstva.

Nu ako uzmemo u obzir, da šum. zakon od g. 1852. stoji kod nas na snazi više od pola stoljeća, a u tom vremenu da se mnogo promijenilo u životu našega naroda, to je jasno, da je već skrajne vrijeme, da se kod nas stvari novi šum. zakon, koji će sadanjim prilikama i životnim potrebama našega naroda bolje odgovarati. Kako su pojedine ustanove šum. zakona već zastarjele i našim klimatskim prilikama u opće ne odgovaraju, između mnogih slučajeva spominjem samo ovaj:

Ako se godišnje sjećine u šumi odmah ne pošume, nije to od velike materijalne štete za vlasnika šum. zemljišta, nego takav propust i zanemarenje može biti od teških posljedica za vlasnike susjednih zemljišta, a često i za čitav kraj. U š. z. od g. 1852. odreduje se, da se godišnje sjećine — ako zemljište nije prikladno ni za jednu drugu gospodarsku kulturu — imaju u roku od 5 godina

iza sječe pošumiti. Nadzorne oblasti mogu renitentnog vlasnika šum. zemljišta na to prisiliti novčanim globama, koje u smislu postojećeg š. z. iznose 1—10 K po jutru, dočim u Ugarskoj u smislu zakona od g. 1879 iznose globe 20—200 K po jutru. Po mom mišljenju jest rok ponovog pošumljenja od 5 g. predugačak, jer u našoj božijim blagoslovom obdarenoj domovini nakon tog vremena poraste drveće svake vrste i tako visoko poraste, da spriječava i upravo onemoćiće pošumljenje poželjenom i rentabilnijem vrsti drva. Još više u oči upada potreba promjene š. z. od g. 1852., ako se izračuna materijalna šteta, koja proizlazi odatle, ako se izsječene površine odmah ne pošume. Ako uzmemo, da je vrijednost šum. zemljišta $B = 400$ K, a upravni kapital $V = 100$ K po jutru, to uz $p = 3\%$ iznosi godišnji gubitak $(400 + 100) \cdot 0.03 = 15$ K, a kroz 5 godina $(400 + 100) (1.03^5 - 1) = 79.65$ K po jutru.

To je za naše narodno gospodarstvo velik gubitak, jer je važnost šuma za cjelinu naroda općenito priznata.

U susjednoj Stajerskoj i Kranjskoj postoji propis, po kojem privatni šumo-vlasnik ima prije sječe šume položiti jamčevinu, iz koje će se ureda radi pošumljenje provesti, ako on zahtjevu dobrog pošumljenja ne bi potpuno i valjano udovoljio. Mnogi su kod nas šume kupili, stabla posjekli, a golo zemljište prepustili samo sebi, da priroda na njemu zasije sjeme raznog drveća. Da slične ustanove imamo u našem šum. zakonu, uvjeren sam, da bi imali manje bujicā i vododerina, te da bi obronci mnogog našeg gorja, kao n. pr. Pakračkih gora, Psunja, Ivančice i dr., bili drugom vrsti drva u gušćim sastojinama obrašteni, a ne kao što su danas, obrašteni korovom i dračem svake vrsti. Kod toga moram upozoriti na živu potrebu, da se već jednom donese zakon o „pošumljenju Krasa“, jer će se samo tim načinom moći taj posao sistematski provesti i kraju privesti.

U uvodu sam spomenuo, da će se nuzgredni šumski užici u buduće u veliko cijeniti, a kr. zem. vlada nije do

sada izdala naredbe, kojom bi se propisivao način uživanja i ustanovljenja vrijednosti šum. nuzužitaka, kao n. pr. stelje, žirovine, paše i dr., što je svakako jedna manjkavost i praznina, koja bi se imala popuniti. Podizanjem našega stočarstva rasti će sve više vrijednost šum. stelje, kao nastor za blago. Poznato je i znanstveno utvrđeno, da uredno sabiranje šum. stelje u odraslijim šumama nije za rast drveća štetno. Ako ikada, a ono u sadanje doba bio je zgodan čas, da se izdala naredba, da se u državnim, imovno-općinskim i u šumama velikih vlastelinstva uz malu odštetu dozvoli narodu sabiranje šum. stelje.

U onom dijelu „Zbirke“, gdje se govori o zaštitnim i zabranbenim šumama, dobro bi bilo, da je spomenuto nešto više o tim šumama. Tako držim, da bi bilo uputno, da je spomenuta šumska literatura* o tom za nas važnom predmetu; nadalje da su spomenute barem glavne ustanove o zaštitnim šumama u Njemačkoj, Francuskoj, Švicarskoj itd.

Jednako je za nas važno pitanje namještenja šumarskih činovnika u privatnoj šumarskoj službi, o čemu se kratko govori kod § 22. š. z. Ovdje je naime donešena jedna naredba iz g. 1858., po kojoj se za privatne šume od „prijerene veličine“ moraju namjestiti šumari, a drugom naredbom iz g. 1883., kr. zem. vlada nalaže bivšim podžupanijama, da „županijski nadšumari paze na to, da privatni šumo-posjednici za svoje šume namjeste kvalifikovano osoblje, a uprava sa šumama, da se ne povjerava ljudima bez kvalifikacije“. To je sve, što se kod nas o tom za nas važnom pitanju propisuje, a to je nažalost i odviše malo, a da bi preko toga mogli čutke preći.

Skrajnje je vrijeme, da naša kr. zem. vlada izdade naredbu, po kojoj bi se u privatnoj službi oblasno priznati imale samo one osobe za šumarske stručnjake, koji su u

* Vidi dr. M. Endres: Forstpolitik 1905, str. 287—352.

Zagrebu kod kr. zem. vlade položili državni ispit za samostalno vođenje šum. gospodarstva. Šumarska akademija postoji već 20 godina, a njene apsolvente može se na prste izbrojiti, koji su dobili namještenje kod naše vlastele. Da je to pitanje kako treba uredeno, bio bi broj slušača u kr. šumarskoj akademiji mnogo veći, a mnogi domaći sin našao bi hljeba u domovini, kojeg mu sada stranac oduzima. U tom pitanju mogla bi se naša vlada ugledati na ugarsku vladu, koja je odredila, da u Ugarskoj šumarom uopće može biti samo onaj, koji je šumarske nauke svršio u Ščavnici i državni ispit položio u Budimpešti. Od god. 1910. kada je priznata ravnopravnost naše šumarske akademije s visokom šumarskom školom u Ščavnici, primaju se i naši apsolventi u držav. službu u Ugarskoj, ali moraju drž. ispit položiti u Budimpešti.

Potrebu izdanja ovakove naredbe najbolje opravdava činjenica, da u našoj domovini ima u privatnoj službi oko 60 šumara, koji nijesu kod nas položili ispita kod kr. zem. vlade za samostalno vođenje šum. gospodarstva. Osim toga trebalo bi zakonom urediti i pravne odnosa oveg osoblja, kao što je to u Austriji učinjeno. Današnji socijalni položaj tog osoblja ne može dugo ostati, jer ovo osoblje ima samo dužnosti, a nikakovih prava.

Pitanju iznošenja šum. proizvoda iz šume posvetio je pisac osobitu pažnju. Sa velikim marom i trudom obrađeno je ovo poglavlje, što dokazuje tumačenje i mnoge rješidbe uvodno spomenutih bečkih vrhovnih sudišta, kao i austrij. ministarstva poljodjelstva, koje će mnogima u praksi dobro doći. Biti će od interesa, ako ovdje spomenem, da oblasti u Austriji mogu privatne puteve, šumske željeznice i druga prometila uzeti (rekvirirati) za iznošenje šum. proizvoda. Isto tako vrijedno je znati, da se u smislu mađarskog šumskog zakona od g. 1879. mogu šumske željeznice graditi preko tuđeg zemljišta, ako za to i ne predleži privola vlasnika dotičnog zemljišta, dočim kod nas u smislu š. z. od

g. 1852. ne može se to provesti, nego se šumska željeznica može graditi tek uz privolu vlasnika dotičnog zemljišta. Ova ustanova š. z. u velike sprečava racionalnije iskorišćivanje šuma, te se ona ima što prije zamjeniti s drugom ustanovom, koja će omogućiti bržu i lakšu izgradnju šum. željeznicu, bez kojih naše šume ne će dobiti svoje prave vrijednosti. Poznamo slučajeve, gdje je iz prkosa vlasnika susjednog zemljišta bilo nemoguće racionalno iskorišćivanje jedne prostrane šume. Nakon rata biti će mnogo materijala za gradnju šum. željezisa, a naše imov. općine ne smiju propustiti priliku, da kroz svoje šume do željez. stanice ne izgrade stalne šum. željeznice, koje se kupcu šume mogu uz odštetu propustiti na uporabu, kako se to danas običaje činići kod državne šumske uprave i vlastelinstva đakovačkog.

O šumskim požarima i štetama od kukaca u šumama donešeno je opširno tumačenje, koje pitanje osim toga mnogo razjašnjuju vrhovne rješidbe uvodno spomenutih sudišta i kr. zem. vlade. Po mome mišljenju bilo bi dobro, da je doneseno kratko stručno tumačenje o načinu ustanavljenja štete od požara, koji prouzrokuju željeznice u šumama i da je zgodnim primjerom to razloženo, kako bi i nestručnjak mogao razumijeti postupak kod ustanavljenja takove štete. To bi bilo još tim potrebitije, jer kr. zemalj. vlada u tom predmetu nije dosada izdala načelne rješidbe ni naputka glede obračunanja šteta od požara u šumama od šeljeznica.

Ne mogu propustiti, a da se ne osvrnem na naredbu kr. zem. vlade od 27.I. 1911. broj 61.615 o tamanjenju gusjenica u šumama, koja u ostalom sadržaje tvrdnju, da uzrok sušenju hrastika nije t. z. „medljika“, te da je navodno kr. zem. vlada dala po stručnjacima istražiti prave uzroke sušenju hrastika, a rezultat tog istraživanja jest, da se „sušenje ima pripisati u prvom redu višegodišnjem obrstivanju hrastika po gusjenicama . . .“, a da su „šumski organi krivi tom, jer se za vremena nisu pobrinuli za uništenje gusjenica i sprečavanje njihova raznaja.“ Bolest „medljika“ nije još

znanstveno ispitana, kako to mnogi tvrde¹, a šumski organi držim, da nisu krivi tomu, što gusjenice obrstavaju hrastike, jer oni nisu u stanju gusjenice uništiti kada se u velikom broju pojave, jer je to prirodna nepogoda. Za taj posao preslabe su sile pojedinca, nego se mora posebno organizirati i taj pojav neprestanom ispitivanju podvrći, što je zadaća šum. pokušne postaje, koja se i kod nas mora osnovati.

Poglavlje o lugarstvu obrađeno je vrlo pomno. Ovdje su donesene sve naredbe i riješidbe vrhovnih sudišta, koje uredjuju prava i dužnosti lugarskog osoblja. Iz tih mnogih propisa vadimo ovo: Lugari se smatraju javnom stražom i u službi smiju nositi oružje. Lugarska puška slobodna je od poreza, dok ju lugar nosi u šumi, koju čuva; a ako se puška upotrebljuje u svrhu izvršivanja lova, čini se time prestupak koji se kazni globom 20—40 K. Zvanično odijelo za lugare drž. šumske uprave i za kr. nadlugare propisano je posebnim naredbama, a njima propisane vanjske znakove na odjelu ne smije nositi lugarsko osoblje kod imovnih općina i zemlj. zajednica. Čuje se s više strana prigovora, da bi se naredba o službenom odjelu kr. nadlugaru imala promjeniti, jer sadržaje više manjkavosti. Postupak kod zapljene šumskih proizvoda i oružja opisan je s mnogim naredbama. Pojednoj naredbi kr. zem. vlade iz g. 1903. lugarima drž. šumske uprave i imovnih općina, te kr. nadlugarima ne pripada nikakova uhvatnina za prijavljene šumske kvare, a naprotiv lugarima zem. zajednica može se u ime plaće dopitati trećina od prijavljenih i utjeranih šumskih odšteta, ako im je to zajamčeno ugovorom, skopljenim prigodom njihova namještenja.

O prekršajima. Ovdje je pisac odnosne zakon. ustanove temeljito protumačio, dodavši tomu još mnoge riješidbe kr. zem. vlade, kr. stola sedmorice i bečkih vrhovnih sudišta, čije pravno tumačenje jest vrlo zanimivo i poučno. Od mnogih nekoje ćemo spomenuti. U smislu riješidbe bečkog

¹ Vid raspravu prof. dr. Neger: „Tharandter Forstliche hefte 1915.

upravnog sudišta prisvojenje stelje i jagoda jest šumski kvar, koji spada pred političku oblast.

Grane sa šum. drveća, koje vise na susjedno zemljište ne smije susjed okresati. Uzimanje meda iz hrasta u šumi i njegovo oštećenje nije šumski kvar u smislu š. z., nego se može kvalificirati krađom.

Po mnijenju kr. drž. nadodvjetničtva cvikani štapovi ne spadaju u smislu § 60 š. z. među grmlje jer štapovi u trgovini predstavljaju dosta znamenit tehnički sortimenat drva pa prekršaji u tom pogledu spadaju pred sud.

Ako štetočinac šumskog kvara umre prije, nego što prvostepena odluka postane pravomoćna, ukida se cijeli postupak radi kvara.

Bez povlaštenja prisvojenje izradenog i složenog drva u šumi nije šumski kvar, već je krađa, koja spada pred sud.

Juridička osoba (dion. društvo) ne može biti presuđeno radi prekršaja § 60 š. z.

Ovlaštenik z. z. može doznačeno mu građevno drvo prodati, dočim pravoužitnik imovne općine ne.

Po jednoj naredbi kr. zem. vlade mogu lugari od vlasnika zaplijenjene marve primiti jamčevinu u novcu za sigurnost naknade počinjene štete, ako takovu ponudi vlasnik u svrhu, da mu se odmah povrati zaplijenjeno blago.

Žitelji, koji šumske štete često prave, ne mogu se radi toga podvrgnuti neprestanom redarstvenom nadzoru i među sumnjivce uvrstiti.

Ustanove za namirenje šum. kvara protumačene su vrlo temeljito, a pregledno su poredane i odnosne naredbe kr. zem. vlade i napred spomenutih sudišta, od kojih neke ovdje spominjemo: Po jednoj riješidbi stola sedmice mogu se šum. štete utjerati ovrom na nekretnine samo onda, ako je ovraha na pokretnine bezuspješnom ostala.

Plaćanje paševine za stanovitu paševnu sezonu ne rješava dužnosti naknade štete, počinjene pašom blaga unu-

tar trajanja te sezone, ali prije plateža paševinske pristojbe.

U smislu provedbene naredbe k zakonu od 22./l. 1894. o uređenju šum. tehničke službe, ima se kod oblasno određenih procjena i izvida na licu mjesta upotrebiti u prvom redu šumsko-tehničko osoblje političke uprave, izuzevši slučaj, gdje takovih nema i gdje je pogibelj u odvlaci, imaju se upotrebiti in i osposobljeni stručnjaci. Privatne stručnjake dozvoljeno je stručnim izvidima pozivati uz kr. šum. tehničare samo na zahtjev i trošak stranke.

Po jednoj riješidbi beč. upravnog sudišta, šum. tehničari upravnih oblasti imaju se smatrati nepristranim vješticima, u koliko se ne radi o šumama, u kojima oni vode šumsko gospodarenje. Ne upliva na njihovu nepristranost okolnost, što je postupak poveden na njihovu prijavu.

Odredba, da šum. prijavnice, podnesene od raznih stranaka oblastima ima kr. kot. šumar ureda radi besplatno obrediti, držimo, da bi se mogla protegnuti samo na male posjednike šuma ispod 20 j. površine, dočim za veće posjednike šuma ne, jer onaj, koji posjeduje veću šumu, ubraja se među materijalno dobro stajeće ljude, te za uslugu, koju mu država pruža, treba da plati stanovitu pristojbu.

Nadalje držim, da bi na mjestu bila odredba kr. zem. vlade, da se privatnim posjednicima šuma zabrani zaračunanje i ubiranje pristojba za šum. prijavnice. Poznam slučaje, gdje su zaračunate pristojbe za prijavnici dva do tri puta veće od cjenikom obračunate šum. štete.

Vrijedno je spomenuti riješidbu kr. banskog stola, da sudovi šum. prijavnice, podnesene im radi krađe stabala ili drva ne odstupaju kr. kot. oblastima na obređenje po kr. kot. šumarima, nego da sudovi visinu štete ustanovljuju po načelima kaznenog postupnika.

Po jednoj naredbi kr. zem. vlade za obračunavanje počinjenih šumskih šteta u državnim šumama ima se rabiti cje-

nik, sastavljen po županij. upravnom odboru, a odobren po kr. zem. vladi.

Konačno nam je spomenuti naredbu kr. zem. vlade, glede načina obračunanja šteta, počinjenih u šumi po divljači, koja u neku ruku služi kao uzorak. Naredba doduše spominje ispravnu formulu troškovne vrijednosti sastojine, nu za to navedeni primjer zlo je izведен. Tako se u naredbi veli da vrijednost zemljišta šume, u kojoj jeleni prave štetu, iznosi 29 K, a kapitalna vrijednost upravnog troška 89 K. Jedno i drugo je krivo, te ovaj primjer najmanje je prikidan da bude uzorkom za izračunanje štete u šumi. U „Šum. listu“ od g. 1911. broj 1., 2. i 5. pobliže sam opisao način obračunanja šum. šteta, što ih divljač u šumi čini, obrazloživši pojedine slučaje s mnogim primjerima. Osim toga sam donesao i obrazac za računanje šum. šteta od divljači, propisan instrukcijom od g. 1911. u vel. vojvodini Badenskoj. Ne bi bilo na odmet, da je pisac ovu raspravu u „Zbirci“ barem spomenuo, jer sam uvjeren, da će ona mnogima dobro doći.

Time bi izcrpili prikaz šum. zakona od g. 1852.

U II. i III. poglavju sadržale „Zbirka“ propise o organizaciji šumske tehničke službe“ i o „stručnoj upravi i šum. gospodarenju“.

Ovdje je donesena privremena naredba kr. zem. vlade od 4./III. 1871. broj 2144 o upravi, gospodarenju i uživanju općinskih šuma, koja je doduše novijim zakonima stavljena izvan snage, nu mnogi propisi još danas vrijede, nadalje dobro je pisac učinio, što je donesao „Obrazloženje kr. zem. vlade“ i „Raspravu“ u saboru k zakonu od 26./III. 1894. o stručnoj upravi, kojim zakonom je udaren temelj današnjoj organizaciji šumarske službe. Jedno i drugo će mlađem šumarskom naraštaju dobro doći, da shvati postanak tog zakona.

Držim potrebnim, da se ovdje osvrnem na nekr glavne naredbe i riješidbe.

Tako po jednoj naredbi kr. zem. vlade iz g. 1898. mogu ovlaštenici z. z. svoja députatna drva prodati, a utržak razdijeliti pro rata parte, a po drugoj naredbi iz g. 1908. može ovlaštenik slobodno raspolagati sa ogrijevnim drvom, koje mu je doznačeno kao njegov dio skupnih užitaka. Ovlaštenik z. z. ne može dobiti građu iz zajedničke šume za kuću, koja se gradi izvan područja zem. zajednice.

Po jednoj načelnoj rješidbi kr. zem. vlade iz g. 1903. može se potrajni prihod šume ustanoviti pomoću užitnog postotka, što nije sasvim ispravno i može u praksi voditi do krivih rezultata. Formula užitnog postotka $e_w = \frac{e_n}{V_n} \times V_w$ vrijedi za normalno uzrasle, a ne za dosta proređene šume zemlj. zajednica, te ima više teoretsku, a manje praktičnu vrijednost. Držim, da ne bi bilo na odmet, da je ovoj naredbi donesen mali komentar i da je uporaba formule zgodnim praktičnim primjerom razjašnjena.

U naredbi kr. zem. vlade od 15.VII. 1894. br. 34.291 nije postavljen ključ za tangentu, koju zemlj. zajednice do prinose k plaći kr. kot. šumara za vođenje stručne uprave u njihovim šumama. Od g. 1894., kada je gore spomenuti zakon stupio na snagu nije se u pitanju doprinosa z. z. za upravu njihovih šuma ništa promijenilo, akoprem su se njihove gospodarske prilike i drugi odnošaji u velike promijenili.

Savremena šumarska politika* za odmjeru tangente općinama za upravu njihovih šuma poznaće slijedeće sisteme za odmjeru: 1. godišnji čisti prihod šuma, 2. zemljarinu, 3. površinu, 4. namirenje svih troškova oko uprave i 5. međusobni sporazum od slučaja do slučaja između države i općine. Ne znam, koji je od ovih sistema primijenjen za odmjeru tangente našim zemlj. zajednicama, pa će se za to drugom prilikom na ovo pitanje opširnije osvrnuti.

* Dr. M. Eudres: Forstpolitik 1905. Str. 455.

U smislu § 12. zakona od 26./III. 1894. može se protiv lugara zemlj zajednica disciplinarno postupati, a kazna može biti samo odust iz službe, a ne može se disciplinarno kazniti novčanom globom. Prema tomu ces naredba od 10./III. 1860. o karnosnom postupku protiv urednika i službenika ne može se protegnuti na lugare zemlj. zajednica, jer je njihovo namještenje privatne naravi, koje dobiva javno-pravni karakter samo time, što se ti lugari kao zaprisegnuti imadu smatrati kao javna straža. Za lugare gradskih općina u disciplinarnom postupku vrijede disciplinarni propisi zakona od 21./VI. 1895. o ustrojstvu gradskih općina.

Lugar z. z. zajednica ne može se smatrati služinčetom, te se na nj ne mogu protegnuti ustanove zakona od 25./III. o zdravstvu.

Zaokruženje šuma z. z. u lugarske srezove odobrava žup. uprav. odbor i to na osnovu zaključka glavnih skupština ovlaštenika z. z. Zastupstva upravnih općina i općinska poglavarstva ne imadu pri tom djelokruga. Doprinos za službeno odijelo lugarima z. z. može se u proračun staviti samo privolom zemlj. zajednica.

U IV. poglavlju pregledno su složeni propisi o „dražbi stabala“. Držim, da bi dobro bilo, da su u ovom poglavlju donesena glavna pravila o dražbi stabala, kako ih novija šum. literatura sadrži.*

U ovom poglavlju spomenuti slučajevi iz prakse, kao i načelne rješidbe kr. zem. vlade, koje se na to odnose, zasjegurno će mnogima u praksi dobro doći.

U poglavlju II. i III. sadržane su mnoge naredbe kr. zem. vlade, koje uređuju putovanja kr. kot. šumara na teret zemlj. zajednica. Od mnogih spominjem naredbu kr. zem. vlade iz g. 1909., kojom se ne dozvoljuje, da kr. kot. šumar „prisustvuje glavnoj skupštini ovlaštenika zem. zajed-

* Vidi: Dr. L. Hufnagel: „Handbuch der kaufmännischen Holzverwertung und des Holzhandels“. IV. Aufl. Berlin 1917.

nica, u kojoj će se pretresivati dražbeni uvjeti o dražbenoj prodaji stabala zem. zajednica“, nego se određuje, da kr. kot. šumar ima dražbene uvjete sastaviti i odboru z. z. priposlati, „kojemu prosto stoji, da se pismenim putem informira(!) kod kr. kot. šumara za slučaj, da mu je pojedina ustanova dražbenih uvjeta nerazumljiva“. Ja držim, da između kr. kot. šumara i odbora z. z. zajednica mora postojati tjesna veza, te da se putovanja kot. šumara u šume z. z. imaju prosudjivati s drugog gledišta, nego što je sada običaj. Po koristi, koju šumari z. z. namaknu unovčenjem šumskih prihoda, kako glavnih tako i nuzgrednih prihoda, imala bi se vanredna putovanja prosudjivati.

U tom slučaju jesu putni troškovi kr. kot. šumara prema koristi, koju z. z. odatile ima, vrlo maleni. Za zloporabu ima drugih sredstava, nu ne može se u tom pogledu jednakost postupati. Ja držim, da nije u interesu šum. gospodarstva z. z. da se mnoga putovanja kot. šumara ubrajaju u redovita, kao ni to, da se mnogi izvidi u šumama z. z. obave „prigodom inog vanjskog uredovanja“.

Konačno upozorujem na u ovom poglavljju sadržanu naredbu kr. zem. vlade iz g. 1916., prema kojoj se jamčevine šumskih trgovaca imaju njima povratiti tek onda, kada je po kr. poreznom uredju odmjerenu pristojbu i biljegovinu o dobrila najviša financijalna oblast.

U V. poglavljju iskazane su naredbe kr. zem. vlade o „šumskim glavnicama zem. zajednica“.

Glavnice z. z. pohranjene kod kr. zem. blagajne, iznosile su krajem g. 1916. ukupno 13,840.398 K. Ova velika svota predstavlja većim dijelom vanredni prihod šuma zem. zajednica, a do sada nije izšla naredba kr. zem. vlade kako se ima računati vanredni prihod i lučiti od redovitog prihoda.

Krajem iste godine imale su imovne općine kod kr. zem. blagajne pohranju svotu od 56, 650.463 K. Ukupno šum. glavnice zem. zajednica i imovnih općina iznose 70,460.861 K. Kupljeni razni vrijednosni papiri nose im 4—4 $\frac{1}{2}$ %, a za

naše narodno gospodarstvo bilo bi mnogo bolje, kada bi se taj novac upotrijebio u svrhu, da se osnuje jedan jak novčan zavod, koji bi našem narodu davao zajmove na dulje vrijeme i recimo uz viši kamatnjak, nego li što je onaj od vrijednosnih papira. Ako bi se recimo davali zajmovi uz 6% kamatnjak, profitirale bi imovne općine, zem. zajednice i narod. Tako jak novčan zavod mogao bi preuzeti u svoje ruke kolonizaciju domaćeg pučanstva iz Like i Zagorja u plodnu Slavoniju, kao i parcelaciju velikih posjeda, kanalizaciju naših rijeka i potoka, te preduzimati razna druga narodu korisna poduzeća.

Uz tako jak novčani zavod podigao bi se još više ugled našem šumarskom staležu, jer bi i šira javnost znala da taj narodni imetak potječe iz naših šuma, kojim upravljamo mi šumari.

Naš narod je uvjeren, da taj imetak nema služiti samo u korist današnje generacije, nego da ga valja sačuvati za potomstvo u korist cijelog naroda. Za pohvaliti je, da zem. zajednice upotrebljuju svoje glavnice za nabavu šuma, livada i pašnjaka. Na taj način biti će u buduće lakša opskrba s drvom za gorivo i građu, a kupom livada i pašnjaka, potpomaže se intenzivnije marvogojstvo, koje se može smatrati glavnim vrelom, od kuda narod crpe svoju snagu i moć. Isto tako je od velike koristi, što su neke imovne općine svoj šumski posjed proširile kupom privatnih šuma.

U VI. poglavlju obradio je pisac s mnogo pomnje pitanje o izricanju presuda iz ogluhe i kaznenim odredbama u upravnom postupku. To je za nas šumare od velike važnosti, jer sve do danas nemamo jedinstvenog upravnog postupnika, te što su propisi glede toga rasijani u pojedinim zakonima i naredbama. U ovom se poglavlju susrećemo s jednim statističkim podatkom, koji naše šumsko gospodarstvo u loše svjetlo stavlja. U trogodištu od 1902—1904 broj šumskih prijavnica iznosio je 629.200 komada, a jedva je moguće, da je taj broj kasnije pao.

U VII. poglavlju je pisac donesao i protumačio propise o uređenju bujica (vododerina).

Kako je poznato uslijed prekomjernog i nesistematskog uživanja i sječe šuma nastale su kod nas po cijeloj zemlji mnoge bujice i vododerine. Mirni gorski potoci sječom šuma po obroncima pretvoreni su u divlje gorske bujice, koje iz visokih gora donose sa sobom mnogo drvlja i kamenja, rušeći sve što im na putu stoji, a na nižim mjestima zamuljući na tisuće jutara plodnih oranica i livada, te tako mnoge i mnoge osobe lišavaju njihove dosadanje eksistencije.

Zakonom o uređenju bujica prihvaćen je kod nas šumarski sustav sprečavanja bujica, t. j. da sa tehničkim radnjama uporedo ide i pošumljenje gorskih obronaka počevši od gornjeg toka potoka. Do sada su šumari izveli mnoge bujice sa zamjernom vještinom i okretnošću, te je za požaliti, da se u novije vrijeme tomu predmetu ne poklanja nužna pažnja i ne odgaja praktički za to potrebno osoblje. Dobro bi bilo, da su ukratko doneseni neki podaci o izvedenim bujicama, koji će ostati u službenim spisima široj javnosti posve nepoznati. Koliko je bujica dosada izvedeno, koliko su novčana srestva za to upotrebljena, kolika je površina bujičinih područja, koliko je biljka u bujičnom području zasađeno? Sve to i širu javnost može zanimati. Držim da je nužno, da se već jednom i kod nas organizira služba bujičinih tehničara, te da se izda službeni naputak i tehnička poslovna uputa za bujične tehničare, koji će se iz zemaljskih sredstava izdržavati.

U VIII. poglavlju doneseni su propisi o upravi šuma krajiskih imovnih općina. Ovdje su redom poredani propisi o postanku i razvoju imovnih općina u vojnoj Krajini. Imovne općine su vrlo važne narodne intitucije, kojima na svijetu nema jednakih; donekle su im slična ruska zemstva. Šumarskom i lugarskom osoblju imovnih općina osobito će dobro poslužiti ovaj dio zbirke, gdje će naći ne samo organizatorne propise, nego i one, kojima je ure-

den njihov službeni odnošaj prema imovnoj općini. Ništa manje zadovoljiti će pravoužitnike imovnih općina izcrpivo tumačenje „Naputka“ o uređenju načina i opsega zajedničkog uživanja šuma i šum. tla. Što više odmiče vrijeme od doba postanka imovnih općina, to više blijedi slika bivših krajiških odnošaja i nekad postojećeg pravnog stanja, pa se primiče vrijeme o reorganizaciji imov. općina.

Kako znamo za pravoužitničvo na uživanje šuma imov. općine, potrebna je dvostruka kvalifikacija, p r o - r e a l n a (krajiški posjed) i drugo p e r s o n a l n a (članstvo u obitelji, koja je bila obvezana na davanje krajiških vojnika.)

Kod keajiških imovnih općina imamo krajiško pravoužitničvo, kod zem. zajednica ovlaštičvo po zakonu od 25/IV. 1894. o uređenju zem. zajednica. Za potonje ne traži zakon никакove osobne kvalifikacije, jer je ovlašteništvo vezano samo o vlasnost ovlaštenog zemljišta, koja ustanova je u našem nacionalnom pogledu štetno djelovala, jer je zakon olakotio tudem elementu da se k nama useli. Ove dvije različite pravne ustanove o uživanju šuma imovnih općina i zem. zajednica, često se zamjenjuju, što zadaje mnogo posla upravnim oblastima. Naročito traže doseljenici — nekrajišinci kao pravni nasljednici krajiških posjeda pravoužitničvo i traže upis u katastar pravoužitnika imovne općine. U tim pitanjima odlučuju gospodarstveni uredi imov. općina i upravne oblasti. Bez poznavanja prakse i judikature ne mogu se razna zapletena pitanja rješavati. Pisac bavi se kao vladin refernat ovim pitanjem već mnogo godina, te je u tom pravcu za cijelo stekao bogato iskustvo, te je u velike zadužio mlađe radnike na tom polju, što im je ovom svojom „Zbirkom“ dao rezultate svog specijalnog rada.

U IX. poglavljtu iscrpljeni su svi propisi o šumarskoj nastavi, šumarskoj statistici, o izmjeri nekretnina zem. zajednica, o namještenju ratnih invalida itd.

Sa gore prikazanim izcrpio sam svoje općenite primjedbe, te na temelju svega dosele rečenoga dolazim do ovog rezultata: „Uredovnom zbirkom šumarskih propisa“ riješio

je g. pisac svoju zadaću potpunoma, te će ju svi interesovani krugovi objeručke prihvatići, a u našoj oskudnoj šumarskoj literaturi zauzimat će vidno mjesto. Moje gore iskazane primjedbe imaju poslužiti istoj svrsi, kojoj je g. pisac u obilnoj mjeri poslužio, a to jest: čuvanju i unapređenju naših šuma.

Ne samo šumaru u praksi, nego i slušačima kr. šumar. akademije dobro će doći ova „Zbirka“ kod učenja predmeta šumarski zakoni, pa im zato istu najtoplje preporučam.

Knjiga se može dobiti kod ravnateljstva pomoćnih ureda kr. zem. vlade, odjela za narodno gospodarstvo.

Prof. dr. Gj. Nenadić.

O uporabi §§ 3. i 4. priloga D. š. z.

Napisao prof. dr. Antun Levaković.

U prošlogodišnjem „Šumarskom listu“, broj 1. i 2., napisao je kr. župan. šumar. nadzornik gosp. Dragutin Gürth raspravu pod gornjim naslovom. U toj raspravi nastoji gosp. nadzornik Gürth rastumačiti § 4. priloga D. tako, da hrvatski tekst toga paragrafa — u koliko ovaj govori o odsječanju, odrezivanju i otrogavanju vršikâ, ogranaka i granja — uzmogne i nadalje doslovce služiti za obračunavanje odštetnoga iznosa, a da se ipak prisvojitelju spomenutih objekata ne nanosi time nepravda, koja se kosi sa ustanovom §-a 72. općeg šumskog zakona.

Kako je mene na kr. šumarskoj akademiji zapala zadaća, da slušačima šumarstva tumačim također ustanove priloga D, to u interesu svojih slušača kao budućih šumarskih upravnika smatram svojom dužnošću osvrnuti se na izvode gosp. nadzornika Gürtha u navedenoj raspravi.

Spomenuti dio §-a 4. priloga D glasi u hrvatskom tekstu:

„Ako se oštete prouzroče time, što je tko odsjekao, odrezao ili otrogao vršike, ogranke ili granje, bilo ili ne bilo

na njima lišća ili iglicā, ima se naknada odmjeriti jednaka cijeni, koja odgovara vrsti* i dvostrukomu kubičnomu sadržaju oštećenoga drvlja.“

Naravno da se provedbom ove odredbe nanosi prisvojitelju vršikā etc. velika nepravda i zato su izdavači Borošić-Gogliine zbirke šumarskih zakona dodali na koncu §-a 4. tumačenje ove odredbe, koje polazi sa stanovišta, da je ta odredba iz njemačkog t. j. izvornog teksta šumskog zakona na hrvatski jezik krivo prevedena. Oni dakle vele, da se pod izrazom „oštećenoga drvlja“ ima razumijevati izraz „prisvojenoga drvlja“ (njemački: des gefrevelten Holzes).

No gosp. nadzornik Gürth ide u svojoj raspravi i dalje, te u zaglavnoj stavci drži, da se i ovakovom provedbom §-a 4. priloga D počinitelju štete nanosi nepravda. Narod naime prisvaja prevršivanjem i kresanjem ne samo sitnije drvne sortimente (metlovinu, šibe, gužve, palice, obručeve i t. d.), već i krupno, t. j. za građu i bolji ogrjev sposobno drvo, pak upravo ova okolnost potiče gosp. nadzornika Gürtha na spomenuto mnijenje.

Njemu se čini nepravednim, što se po tumačenju spomenutih izdavača od prisvojitelja kakove krupne i vrlo vrijedne vršike etc. zahtijeva, da vlasniku šume kao odštetu za neposredni njegov gubitak plati vrijednost dvostrukе količine prisvojenog drva, dočim § 72. o. š. z. označuje vlasniku šume kao odštetu za neposredni njegov gubitak samo vrijednost zbiljne količine prisvojenog drva.

Stoga on drži, da ni ovakovo tumačenje spomenute stavke §-a 4. ne odgovara intenciji zakonodavca, pak da se tumač ovoga paragrafa ima potražiti u samom zakonu.

U tu svrhu luči on vrhove, ogranke i grane u dvije porabne kategorije: u vrhove, ogranke i grane sposobne za krupnije (vrjednije) drvne produkte t. j. za građu i ogrjev,

* Bolje: razvrstbini (njemački: der Sorte).

te u vrhove, ogranke i grane sposobne za sitne (manje vrijedne) drvne produkte t. j. za metlovinu, šibe, gužve, palice, otanke obručeve i t. d.

Vrhove i grane prve porabne kategorije nazivlje on glavnim šumskim užitkom ili u kratko drvom, a vrkove i grane druge porabne kategorije nazivlje nuzgrednim šumskim užitkom, te mniye ujedno, da se na njih ne smije također protegnuti naziv „drvo“.

Ovu razliku između jačih i slabijih vrhovâ etc. postavlja gosp. nadzornik Gürth samo u svrhu, da uzmogne upotrebu §-a 4. priloga D ograničiti isključjvo na prisvajanje vrhova druge posebne kategorije, dočim na vrhove i grane prve kategorije želi on protegnuti upotrebu §-a 3. priloga D.

Početna stavka §-a 3. glasi naime: „Kada se ukradu drva, nego se pri tom ne odsijeku ili ne otrgnu vršci, ogranci ili granje, ili ne budu odnešene niti oštećene mladice,* ima se odšteta svagda dati polag cijena u tarifi propisanih.“

Zaista je čudno, kako je gosp. nadzornik Gürth mogao doći do gornje razlike u nazivlju vrhovâ, ogrankâ i granja.

Ako se ovi objekti u jednom slučaju smiju nazivati drvom, zašto se tako ne bi smjeli nazivati i u drugom slučaju, kad oni to i u ovom drugom slučaju svakako jesu. A da oni to i u ovom potonjem slučaju zbilja jesu, svjedoči nam i sam gosp. nadzornik Gürth, kad na str. 36. u 1. ali- neji doslovno veli: „.....sve ostalo iz šume proizlazeće je manje vrijedni užitak. U potonji ubraja se i sitno drvlje t. j. šibje, metlovinu, palice, obbrući i t. d.“

Da je i zakonodavac vršike, ogranke i grane u svakom slučaju smatrao drvom, vidi se jasno baš iz citiranih stavakâ §§-â 3. i 4. priloga D.

§ 3. priloga D smatra naime u početnoj stavci krađu vršikâ, ogrankâ i granja, te krađu mladih biljki (mladicâ)

* Bolje: mlade biljke (njemački: junge Pfanzen). Mladicama nazivlju se i mladi izbojni odraslih stabala.

posve jasno posebnim slučajevima krađe drva. Pri tom ne pravi on razlike između drva sposobnog za krupne i drva sposobnog za sitne drvne sortimente, jer inače ne bi i mlađe biljke među drvo ubrajao.

Naročito pak spomenuta stavka §-a 4. jasno označuje vršike, ogranke i granje u svakom slučaju drvom: Jer oštećenje drva (stabla) bilo odsijecanjem bilo odrezivanjem ili otrgavanjem vršike, granâ ili ogranačâ ne bi se moglo ni zamisliti, kad dotična vršika ili grana ma u kojem slučaju ne bi također bila drvo.

Da vrhovi etc., koji su sposobni za metlovinu, šibe, gužve, palice, slabije obručeve i t. d., predstavljaju manje vrijedni drvni užitak, o tome ne može nitko dvojiti. No manje vrijedni drvni užitak nije još ni izdaleka isto, što i šumski nuzužitak, kako to hoće gosp. nadzornik Gürth.

Ta svi šumarski autori bez razlike označuju bilo kakovo, pa i najsitnije sirovo drvo glavnim šumskim užitkom, u koliko se ono kao drvo i upotrebljava. Pri tom oni ne prave nikakove razlike u pitanju, da li to drvo potječe iz dozrele ili iz mlađe šume. Tko bi pak mogao reći, da se napred navedeni sitni drvni sortimenti ne upotrebljavaju kao drvo? Gayer dapače specijalno nabraja ove sitne drvne sortimente kao glavni šumski užitak.*

Zašto citirana stavka §-a 3. izričito veli, da se u §-u 3. sadržane ustanove ne protežu na prisvojenje vršikâ, ogranačâ i granâ, te mlađih biljki (mladicâ), nije doduše vidljivo iz samog §-a 3., ali nam biva na prvi mah vidljivo, čim nešto pozornije pročitamo cijeli prilog D.

O prisvajanju drva govore naime tri paragrafa i to § 3., 4. i 5. priloga D.

§ 3. govori o prisvajanju cijelih stabala u osnovnom i oborenom stanju, zatim o prisvajaju pojedinih dijelova stabla, koji bilo s kojeg razloga na tlu već leže, te o prisvajanju iskrčenih panjeva.

§ 4. govori o prisvajanju odsječenih, odrezanih ili otrgnutih vršikâ, ogranačakâ i granâ, a § 5. o prisvajanju mladih drvnih biljki (u njemačkom tekstu: Holzpflanzen).

Naravno da je sa prisvajanjem drva spomenutog u §-u 3. toč. 2a.i 3a. skopčan relativno manji posredni gubitak za vlasnika šume, nego sa prisvojenjem vršikâ, ogranačakâ i granâ, te je stoga morao zakonodavac o prisvajanju vršikâ etc. posebno govoriti.

A jer je sa prisvojenjem vršikâ etc. skopčana uvijek i stanovita ozleda dotičnih stabala, to je onda sasvim shvatljivo, što je zakonodavac ustanovu glede odsječenih, odrezanih ili otrgnutih vršikâ etc. prenio u § 4., koji gotovo isključivo govorи o svim vrstima ozledâ na stablu.

§ 3. doznačuje vlasniku šume kao naknadu za neposredni njegov gubitak uslijed prisvojenja drva po štetočinitelju cijenu dotičnoga drva po cjeniku. I § 4. čini isto, no on radi većeg posrednog gubitka skopčanog sa prisvojenjem vršikâ etc. uzimlje za temelj obračuna veću količinu drva, nego što ju je prisvojitelj uzeo, t. j. dvostruku količinu.

Mlade biljke pak same po sebi reprezentiraju mnogo manju vrijednost, nego što iznosi neposredni gubitak šumovlasnika uslijed njihova prisvojenja po štetočinitelju. Poznato je naime, da uporabna (prodajna) vrijednost mladih biljki kud i kamo zaostaje za troškovnom vrijednošću njihovom, te se stoga za mlade biljke ne smiju upotrijebiti cijene sitnih vrsti drva iz šumskoodštetnog cjenika, kako to pripisuje § 3. i § 4. priloga D.

Stoga je zakonodavac morao naravuo i ustanove glede naknadivanja prisvojenih biljki posebno navesti, a to je učinio u §-u 5.

No jer je obračunavanje troškovne vrijednosti pojedinih biljki prilično zamršen i dugotrajan posao, koji ne bi stajao u razmjeru sa vrijednošću biljki, to je zakonodavac

mjesto obračunavanja troškovne vrijednosti izabrao i u §-u 5. propisao mnogo jednostavniji i brži, a ipak donekle približni način obračunavanja.

Kad je dakle zakonodavac ustanove glede naknadenja prisvojenih vršika, ogranačâ i granâ, te mladih biljki iz §-a 3. već isključio, morao je dakako tu okolnost već u prvoj stavci §-a 3. izričito naglasiti, da ne bi tko pobunom ustanove §-a 3. i na spomenute objekte protegnuo.

Podimo nešto dalje! Prema § 59. i prema izričitoj jednoj opaski u početnoj stavci § 60. o. š. z. doiazi gledom na povrede sigurnosti šumskog vlasništva u obzir najprije uporaba općeg kaznenog zakona. Tek onda, ako se ovaj zakon na spomenute povrede ne može upotrijebiti t. j. ako se te povrede (u slučaju prisvojenja šumskih proizvoda) ne mogu kvalificirati kao krađa, onda tek sačinjavaju one šumski kvar, te se kazne po općem šumskom zakonu.

Međutim opći kazneni zakon ne govori nigdje specijalno o drvu, a naročito ne navađa nikakovih potanjih oznakâ drva, po kojima bi se moglo prosuditi, da li prisvojenje drva sačinjava krađu ili ne.

Taj zakon govori samo općenito o krađi, te razlikuje dvije vrsti krađe: krađu kao zločinstvo i krađu kao preступak (prekršaj). Krađu prve vrsti kvalificira on minimalnom vrijednošću ukradenog objekta t. j. iznosom od 100 kruna. „Pri tom nema nikakove razlike, izlazio taj iznosak ili ta vrijednost iz jednoga ili više činâ učinjenih u isto doba ili ponovljenih u različito vrijeme, bio ukraden jednom gospodaru ili više njih, učinila se tatbina na jednom ili više predmeta. A vrijednost ima se računati ne po hasni tata, nego po šteti okradenoga“ (§ 173. k. z.).

Svako prisvojenje u ukupnoj vrijednosti iznad 100 kruna čini dakle krađu zločinstvom, a svako prisvojenje u ukupnoj vrijednosti ispod 100 kruna čini krađu prekršajem, koji se također kazni po kaznenom zakonu. (§ 460.).

Dok je krađu prve vrsti lahko razlikovati od šumskog kvara, nije to prema slovu samog zakona moguće glede krađe druge vrsti. U tom je pogledu i opći kazneni zakon i opći šumski zakon nepotpun.

Ovu prazninu međutim ispunjuje donekle poznata vladina naredba od 7. srpnja 1891. broj 35.869., koja određuje, da se prisvojenje svakog drva sa srednjim promjerom do uključivo 10 cm ima smatrati šumskim kvarom, a prisvojenje svakog drva sa srednjim promjerom iznad 10 cm da se ima smatrati krađom.

Ova naredba ne govori doduše ništa o odsječenim odn. odrezanim vršikama i granama, ali iz nje jasno proizlazi jedna u tom pogledu važna činjenica: kod prosuđivanja naime, da li stanovito drvo može biti objektom krađe ili samo objektom šumskog kvara, polazi ova naredba sa stanovišta, koje kulminira u pitanju, da li dotično drvo ima znatnu ili pak — „pogledom na svoju kratkoću i tankoću“ — samo neznatnu dotično nikakovu tehničku vrijednost.

Budući da i vršike, pa i same grane znaju prema prilikama imati znatnu tehničku vrijednost, to se dakako smisao ove naredbe nedvoumno proteže i na prisvajanje vršikâ i granâ u koliko im srednji promjer premašuje 10 cm.

Prema tome ne стоји tvrdnja gosp. nadzornika Gürtha, da prisvajanje vršikâ etc. sačinjava u smislu zakona uvijek samo šumski kvar, a nikada krađu.

Iz te tvrdnje izvodi gosp. nadzornik dalje, da je zakonodavac pod prisvajanjem vršikâ etc. jamačno imao pred očima samo prisvajanje onih vršikâ, ogrankâ i granâ, koje su sposobne za metlovinu, šibe, gužve, palice, otanke obručeve i t. d., a ne i prisvajanje onih vršikâ etc., koje su sposobne za građu i ogrijev.

Da je ovaj navod skroz neispravan, vidi se najbolje iz samog §-a 60. o. š. z., koji u točki 3. spominje odsijecanje, odrezivanje i otkidanje vršikâ i granâ, a zatim opet u

točki 4. posebno navađa nabavljanje t. j. odsijecanje i prisvajanje metlovine, šibâ, gužvi, palica, obručeva i t. d.

Zakonodavac je dakle uzimanje ovih sitnih drvnih sortimenata smatrao kao poseban slučaj prevršivanja i kresanja, što se još bolje vidi iz §-a 4. priloga D, koji također nešto dalje veli: „Metlovina, šibe, gužve, palice, otanki obručevi i t. d. imadu se, ako budu uzeti od ležećega drvlja i oko za njih nema osobitih cijena, računati kao šibarje*, a ako su uzeti od stojećih stabala i prutova, kao odsječeni ogranci i grane, a ako se upotrijebe za to mladi stablići, računaju se kao mladi rasadi od drvlja.“

Drugim riječima veli ta stavka ovo: „Metlovina, šibe, gužve, palice, otanki obručevi i t. d. imaju se, ako budu uzeti od stabala, koja već na zemlji leže, i ako za njih nema osobitih cijena, naknaditi po §-u 3. toč. 1. a., budu li pak uzeti od osnovnih stabala i prutova, naknađuju se po §-u 4., a ako se upotrijebe za to mladi stablići, imaju se naknađivati po §-u 5.“

Da je dakle zakonodavac pod prisvajanjem odsječenih ili otrgnutih vršikâ etc. imao na umu samo prisvajanje onih vršikâ, koje su sposobne za metlovinu, šibe, gužve, palice i t. d., ne bi on uzimanje ovih sitnih sortimenata sa osnovnog stabalja naveo kao poseban slučaj prisvajanja odsječnih vršikâ, ogrankâ i granâ.

Ovo je posvema jasni dokaz, da je zakonodavac bez iznimke svako prevršivanje i kresanje osnovnih stabala u odstetnom pogledu stavio pod udar §-a 4. priloga D, te da se stoga po §-u 4. priloga D ima obračunavati naknada ne samo za one vršike etc., koje su sposobne za sitne drvine sortimente (metlovinu i t. d.), nego i naknada za one vršike, koje su sposobne za građu i ogrijev.

Okolnost, da prilog D navađa prekršaje protiv sigurnosti šumskog vlasništva po prilici istim redom kao i § 60.

* Zapravo: kiće (njemački: Reisig).

š. z., nije također baš nikakav dokaz za tvrdnju gosp. nadzornika Gürtha, da § 60. u točki 3. raspravlja o vršcima, ograncima i granama kao o nuzgrednom šumskom užitku, te da se vršike i grane samo kao nuzgredni užitak imaju naknadivati po §-u 4. priloga D, a inače po §-u 3. istoga priloga.

Da je zakonodavac u prilogu D. održao po prilici isti poređaj kao u § 60. o. š. z., sasvim je naravna stvar, jer se prilog D upravo i temelji na §-u 60. i jer on govori o naknadi za sva ona prisvojenja i oštete, što ih nabraja § 60. Ta okolnost međutim ne sadržaje u sebi nikakova daljnog značenja.

Gosp. nadzornik Gürth upire se pri tom očito o okolnost, da točka 1. §-a 60. sadržaje riječ „drvila“, dočim točka 3. te riječi ne sadržaje.

Koliku dokaznu snagu ova okolnost ima, znamo već.

A sada pređimo na riječi „freveln“ i „Frevel“. Riječ „freveln“ u pravnom smislu znači samo „prestupiti (prekršiti) zakon“, a riječ „Frevel“ znači prema tome „preступak“ ili „prekršaj“ t. j. isto, što znače i njemačke riječi „Vergehen“ i „Übertretung“. Tako veli o tome Hess:*

„Unter Forstfreveln (Forstvergehen) versteht man alle durch das betreffende Landesforststrafgesetz verbotenen und mit Strafe belegten Handlungen (oder Unterlassungen). Regelmässig stehen Handlungen dritter in einem fremden Walde, durch welche dem Waldeigentümer ein Nachteil zugefügt oder sein Interesse mindestens gefährdet wird, in Frage.“

Sa riječju „Nachteil“ u savezu može se također protumačiti, zašto je riječ „Forstfrevel“ u hrvatskom tekstu šumskog zakona označena kao „šumski kvar“.

Kako šumski zakon u §-u 60. nabraja razne zabranjene čine, koji se odnose koli na prisvajanje šumskih pro-

* Forstschutz, 4. izd., 1916., II. sv., str. 33.

izvoda toli i na njihovo oštećivanje, to dakako riječ „freveln“ znači jednak „oštetiti“ kao i „prisvojiti“, jer se i jednim i drugim činom krši zakon.

U stanovitim slučajevima, gdje se zabranjeni čini protežu ili samo na oštećivanje šumskih proizvoda ili samo na njihovo prisvajanje, lahko je pogoditi značenje riječi „Frevel“ i „freveln“. No prisvojenjem odsječenih, odrezanih ili otrgnutih vršikâ i granâ krši se zakon u oba spomenuta smisla, te je stoga potrebna stanovita mjera opreznosti, da se za riječ „Frevel“ u ovom slučaju uzmogne ustanoviti baš ono hrvatsko značenje, koje je i zakonodavcu u ovom slučaju bilo pred očima.

„Prisvojenje“ proteže se naime kod prevršivanja odnosno kresanja osovnih stabala samo na odsječene vršike i grane, a „oštećenje“ proteže se na cijeli preostali, nepri-svojeni dio stabla.

Kad to znamo, onda možemo zamisliti ovaj slučaj: Netko je sa velikog i krasnog, za finu građu sposobnog stabla odsjekao i prisvojio jednu jedinu slabiju granu, koja je sposobna samo za lošiji ogrjev. Kubični sadržaj dotične grane iznosi npr. $0\cdot25 \text{ m}^3$, od čega je $0\cdot15 \text{ m}^3$ uporabivo za ogrjev II. klase à 2 krune po m^3 , dočim je $0\cdot10 \text{ m}^3$ sposobno za ogrjev III. klase à 1 kruna po m^3 . Preostali pak dio stabla iznosi $4\cdot50 \text{ m}^3$, od čega je

1·50 m^3 uporabivo za građu I. klase à 40 K po m^3						
1·00	"	"	"	II.	"	20
1·00	"	"	"	III.	"	10
0·50	"	"	"	ogrjev I.	"	3
0·25	"	"	"	II.	"	2
0·25	"	"	"	III.	"	1

Ako bismo u ovom slučaju za obračunavanje naknade upotrijebili prvočitni hrvatski tekst priloga D sa izrazom „oštećenoga drvlja“, onda bi prisvojitelj spomenute grane morao vlasniku šume u novcu naknaditi dvostruku količinu

cijelog preostalog dijela stabla t. j. morao bi mu platiti 184 krune 50 filira, dočim dvostruka količina prisvojenog drva vrijedi samo 80 filira.

Koji se dakle hrvatski izraz u uvodno citiranoj stavki §-a 4. ima na mjesto njemačkog t. j. izvornog izraza „des gefrevelten Holzes“ upotrijebiti, o tom može sada lahko odlučiti svaki čitaoc.

Na strani 79. spomenuo sam, da je sa odsijecanjem i prisvajanjem vršikâ, ogranačâ i granâ spojen razmjerne veći posredni gubitak nego sa prisvajanjem osovnog drva spomenutog u §-u 3. priloga D pod točkom 2.a i 3.a, te da stoga zakonodâvac u §-u 4. priloga D doznačuje vlasniku šume odštetu u dvostrukoj količini po štetočinitelju prisvojenog drva.

Da se o ovoj tvrdnji glede veličine posrednog gubitka uzmognemo uvjeriti, valja posredni gubitak u jednom i u drugom slučaju međusobno sravniti.

U slučaju prisvajanja osovnih stabala prema §-u 3. priloga D točka 2.a. i 3.a. proteže se posredni gubitak samo na postanak prazninâ u sklopu krošanja, te na posljedice, koje s time stoje u savezu. Ovamo spada izvrgavanje tla ne-povoljnîm uplivu sunca i s time skopčano prejako osušenje tla, pojavljivanje korova i t. d., u kratko: umanjivanje plodne sposobnosti tla. No i stabla, koja se na rubu takove čistinice nalaze, izvrgavaju se također pogibîlji uslijed jačeg pristupa svjetla samo s jedne strane. Grane, koje se na toj strani nalaze, mogu se jače razviti, krošnja može uslijed toga postati nesimetrična, a popriječni prerez debla ekscentričan, paće u stanovitim slučajevima može se i kora na deblima rubnih stabala sa obasjane strane upaliti, osušiti i otpasti i t. d.

Iste te štetne posljedice za tlo i za okolna stabla mogu nastupiti i kod prevršavanja odn. kresanja osovnih stabala, a naročito u četinjavim šumama.

No kod prevršavanja odnosno kresanja trpi osim toga i samo prevršeno odnosno okresano stablo manje ili više

znatnu štetu. Ova šteta leži u tome, što prevršeno odn. okresano stablo izgubi uslijed ozleda manje ili više od svoje tehničke vrijednosti, a osim toga zaostane manje ili više u prirastu.

Čamovo, za jarbol sposobno stablo izgubi npr. uslijed prevršenja tu uporabivost, a time odmah i nešto od svoje vrijednosti. Osim toga bude stablo na mjestu ozlede izvrgnuto pristupu štetnih gljivica i nepovoljnog uplivu atmosferskog (osobito zakisivanju), uslijed čega vrijednost stabla još više padne.

Slične posljedice skopčane su često i sa kresanjem i to osobito kod kresanja jačih grana, u kojem slučaju ozlede uslijed velike površine ne mogu za vremena zacijeliti.

Također je jasno, da i prirast prevršenoga odn. okresanoga stabla mora uslijed gubitka asimilatornih organa manje ili više zaostati, a taj gubitak na prirastu stoji dakako, kao i sve druge štetne posljedice prevršivanja i kresanja, u upravnom razmjeru sa drvnom masom oduzete krošnjevine.

Naravno da je zakonodavac za ovaj veći posredni gubitak, koji je skopčan sa prevršivanjem i kresanjem, morao šumovlasniku doznačiti primjerenu naknadu.

Neposredni gubitak po štetočinitelju prisvojenoga vrha odnosno grane nije zakonodavac pozivom na § 72. š. z. mogao šumovlasniku naknaditi drugačije nego zbiljnom vrijednošću po štetočinitelju prisvojenoga objekta.

Sve pak štetne posljedice prevršivanja odn. kresanja — osim gubitka na prirastu — naknađuje zakonodavac šumovlasniku ponovnom potpunom vrijednošću dotičnog objekta, tako da odšteta u vrijednosti, koja odgovara vrsti (razvrstbini) i dvostrukom kubičnom sadržaju prisvojenoga drvila, predstavlja odštetu za neposredni i za jedan dio posrednog gubitka.

Drugi pak dio posrednog gubitka t. j. izgubljeni prirast na oštećenom stablu, koji gubitak u razmjeru naprama vri-

jednosti odsječenog, odrezanog ili otrgnutog objekta znade biti prilično znatan, doznačuje vlasniku šume posebna štavka §-a 4., koja glasi:

„Nego ako ima razloga bojati se, da će u opće zaostati rastenje ozleđenih stabala, imadu se tад pomenute naknade platiti poldruži put, a dvaput ili dvostruko, ako se je bojati, da će ozledena stabla usahnuti.“

Temeljem ove potonje odštete ima se dakako uzeti ne zbiljna količina odsječenog odn. otrgnutog objekta, već dvostruka količina tog objekta, kako to i iz samog smisla priloga D jasno proizlazi.

Međutim ima slučajeva da počinitelj štete bilo s kojeg razloga prisvoji samo stanoviti dio odsječene krošnjevine.

Neposredi gubitak proteže se u tom slučaju bez dvojbe samo na prisvojeno drvo, no posredni gubitak ne stoji sa količinom prisvojenog drva u nikakovom razmjeru. On je naprotiv tim veći, čim je veća količina odsječene krošnjevine.

U ovakovom slučaju odgovara duhu pravednosti i zakona, da štetočinitelj kao odštetu za neposredni gubitak naknadi vlasniku šume novčani iznos, koji odgovara zbiljnoj količini prisvojenog drva.

Kao odšteta za sve štetne posljedice nedozvoljenog čina — osim gubitka na prirastu — pripada vlasniku šume novčani iznos, koji odgovara ukupnoj količini odsječene granjevine (krošnjevine), a za odštetu gubitka na prirastu ima se kao temelj obračuna uzeti zbroj odsječenog i prisvojenog drva.

Postupak je sličan i u slučaju, ako je netko samo prevršio odn. okresao jedno stablo, ali uslijed zapriječenja po lugaru nije mogao ništa odnijeti. U tom slučaju plaća počinitelj štete vlasniku šume samo odštetu za ukupni posredni gubitak.

Sredozemna flora u drvoredima i parkovima na istočnim obalama Jadrana.*

Napisao Marko Marčić.

I.

Kad nastanu normalna vremena, bez dvojbe će se sa podvostručenim silama nastaviti gradnjom puteva na našim obalama i otocima, te će se napokon udovoljiti davnim željama pučanstva, da se pojedina mjesta spoje dobrim cestama za prometne i kulturne svrhe. Pored trgovinskoga i kulturnoga značaja u mnogim se mjestima važnost ovih puteva shvaća i sa gledišta unapređenja prometa stranaca. Mnogo je mjesta kod nas, koja se od toga nadaju boljoj budućnosti. Stoga se nastoji ne samo da se novi putevi provedu kroz najlepše i najzanimljivije krajeve, već se na vrijeme pomišlja i na to, da se poljepšaju zasadom drvoreda, koji će u velike krasiti cijelu panoramu, a prolaznike zaštитiti od ljetne pripeke i rđava vremena.

Prije nego li započnemo govoriti o izboru stabala za drvorede, neće biti suvišno, da se upozore zanimani činioci i na ove općenite prilike.

U prvom redu treba razlikovati drvorede za gradske ulice, za parkove i perivoje, te drvorede uz ceste. U prvom i u drugom slučaju izabrat će se stabla manje ili srednje visine, dočim uz ceste vazda stabla velike trajnosti i visokog uzrasta.

Drvoredi trebaju biti jednolični; jesu li pak sastavljeni od više vrsti drveća, tada treba da su ta ukusno izabrana i ispremiješana. Ne izgledaju lijepo stabla sa padavim lišćem, kad su ispremiješana za vazda zelenim stablima.

Treba unapred ustanoviti udaljenost stabla u drvoredu. Ova može biti različita, n. pr. od 4 m. (za čemprese), do preko 10 m. za hrastove.

* Ova je radnja bila tiskana god. 1911. u zadarskoj „Smotri dalmatinskoj“, te je sada prenašamo nešto preuređenu, popravljenu i popunjenu od istoga pisca. (Uredništvo).

Štabla se, kako koja, sade na 1 do 2 m. daleko od puta, a i prema širini same ceste.

Jame za sadnju priprave se ljeti, a treba da su 1 do 1·50 m. široke i 0·80 do 1 m. duboke. Kraj svake jame treba pripraviti nešto dobre zemlje, pak je i iz daljega donijeli, ako je tlo odviše kamenito.

Prije sadnje treba spraviti i ponešto gnoja, n. pr. 30 do 50 kg. dobrog stajskog gnoja i 2 do 3 kg. Thomasove drozge za svaku jamu. Glib sa ceste može posve dobro poslužiti za ispunjavanje jama, osobito ako je pomiješan sa zemljom crvenicom.

Sadnja se ima izvršiti preko jeseni. Svako stablo moramo privezati uz kolac. Korijen stabla ne smije biti u zemlji dublje zakopan, nego li je prije bio. Stabla moraju biti jednakovisoka, t. j. imaju se razgranjivati na istoj visini iznad tla.

Oko stabla treba iskopati za 1 m. široku udubinu (zdjelicu), koja će se ispuniti šljunkom (žalićem). Još je bolje ako se zemlja okolo stabla nadigne u promjeru od 60 cm. tako, da zdjelica bude udubljena na jednom 20 do 25 cm. nadignutom humku zemlje, čije su strane obraštene gustom travicom (n. pr. engleskim ljuljem — *Lolium perenne*), što će bolje zaštititi posađeno stablo, da mu prolaznici ili kola ne bi i nehotice nanijeli kakvu štetu.

Stabla se, osobito prve godine, moraju više puta dobro zalijevati, i to pred večer. Ako je cesta puna prašine, dobro je i krošnju isprati sa štrcaljkom dosta jakim štrcanjem.

Na kraju zime mlada stabla treba oklaštriti, okopati i pognojiti razvodnjrenom osokom i umjetnim gnojem. U proleću se krošnja uredi i pročisti od suvišnih grana i izdanaka.

Slomi li se, bilo s kojeg razloga, koja grana, treba je odmah odsjeći, ostavivši na stablu sasvijem glatku ranu.

Gradovi, koji imaju oduljih drvoreda, prostranih parkova i perivoja, moraju imati i vješte radnike, koji svaku radnju na vrijeme i valjano izvode. Kod sadnje uresnih

stabala treba se vazda postarati o potrebnoj svoti za obrađivanje i uzgajanje tih stabala, a ne samo posaditi ih, pak ih prepustiti sudbini.

Posađena stabla treba valjano nadzirati i obraniti ih ne samo od raznih zareznika, već osobito od zapuštene i zlobne dječurlike, koja nemilosrdno i na vandalski način lomi i kvari posađena stabla uz puteve. Mnogi gradovi na našim obalama mogli bi se dičiti krasnim drvoreddima, da nemaju ovu pravu rak-ranu. To je dokaz pomanjkanja uzgoja, estetskog čuvstva i plemenitosti srca!

Predpostavljajući, da će se spomenutim uvjetima uđovljeti, te da postoje preduvjeti za dalje uzdržavanje drvoreda, dolazimo na najvažnije pitanje, naime na izbor vrsti stabala. U tome se obično mnijenja jako razilaze, te više puta prevladaju ona, kojima se doduše sa estetskog gledišta ne bi imalo što prigоворiti, ali, pošto se pri tome nijesu dovoljno uzele u obzir mjesne prilike podneblja i tla, uzrokom su ne malenih razočaranja, tim više, ako se je za tu svrhu potrošio znatan novčani iznos. Kod izbora stabala za drvorede mora se imati na umu ovo:

Stabla moraju u mnogim slučajevima odoljevati jakom vjetru i to osobito vjetru, koji dolazi s mora ili preko mora. Mnogi su naši krajevi izloženi bilo jugovini, zapadnjaku, majištralu ili buri, koji vjetrovi kod nas dosta žestoko duvaju. Ovima ne mogu odoljevati stabla ovećega ili mekanočića, kao n. pr. pavlovnija, hipokastan (divlji kesten), lipa, brijest i t. d.

U sušnim krševitim krajevima ne uspijevaju platani, pavlonije, hipokastani, jablani i t. d., pak u tim okolnostima ne odoljevaju žestokoj ljetnoj prijeći.

Sa estetskoga i praktičnoga gledišta bolje je izabrati vazda zeleno drveće i to iz naše flore (Sredozemnoga mora), koje ne treba da se tek aklimatizira i koje će, osobito u zimsko doba, dati dotičnome kraju vrlo ubav i pitom izgled, te mu neće ništa oduzeti od prirođenog južnog karaktera.

Osim toga u mnogim mjestima treba uzeti u obzir i kulturno stanje pučanstva i nerazvijeno estetsko čuvstvo (ne izuzev ni gradski svijet), što sve dovodi do oštećenja stabala i drvoreda na razne načine. Zato moraju stabla biti što žilavija protiv lomljenju grana, udarcima od kamenja i rezbarijama pomoći raznog kovinskog oruda.

Drvorede divljeg kestena sa zagrebačkog Prilaza, iz Graca, sa praterske Hauptallee, brijestove iz Schönbrunna nećemo nikada uspjeti uzgojiti u našim primorskim krajevima, osobito u južnoj Dalmaciji, ali zato ćemo ipak moći uzgojiti jednako lijepe, dapače još ljepše drvorede vazda zelene, široke i gустe krošnje, koji će odoljevati vjetrovima, suši, žegi i slabom kamenitom tlu, a uz to braniti nas zimi od jakih vjetrova.

Nekoji prigovaraju vazda zelenim drvoredima, da njihova vegetacija ne pobuduje onaj osjećaj pramaljeća što ga pobuduju stabla sa padavim lišćem, kada u proljeću propupče. No, u koliko bi taj prigovor bio umjestan, treba predpostaviti, da su na našim obalama zime relativno blage i sa malo snijega, pa vegetacija ne može pobuditi u nas u proljeću takav dojam kao n. pr. u centralnoj Evropi, gdje zimi vegetacija skoro potpuno spava, tako, da se ono proljetno buđenje vegetacije osobito dojimlje. Ako takovi osjetljivi estetičari kod raznih nuanca zelenila na vazda zelenom stablu, kad se u rano proljeće pomlađuje, ostaju ravnodušni, neka skrenu sa gradskih šetališta u bližnju okolicu, u prirodu, i tu će imati prigode, da im mlada proljetna vegetacija opaja dušu i pobudi rafinirana, ali uspavana čuvstva.

Vazda zelena flora sa obala Sredozemnoga mora pruža se na našim obalama dosta više na sjever nego li na zapadnoj obali Jadrana, a to ponajviše uslijed tla, koje je kod nas vapnenasto i toplo, dočim je tlo na talijanskoj jadranskoj obali nepropusno i hladno. „Nu, pošto se brda naoko Jadrana visoko dižu odmah do mora, može se kazati, da nigdje nije tako nagao prelaz iz kontinentalne na po-

morsku klimu — dakle od flore centralne Evrope na floru obala Sredozemnoga mora — kao ovdje. Jedva koju stotinu metara povrh mora prestaje potpuno utjecaj mora, a vlada kopnena klima sa velikim zimskim i ljetnim ekstremima.* Dosta je na više mjesta da samo prođemo prvi lanac brijegova, koji strše nad morem, da nam se pruži posve druga slika vegetacije. U tom pogledu je vrlo interesantna šetnja iz Dubrovnika preko Srđa.

*

Jedno od stabala Sredozemne flore, koje najbolje odgovara za drvorede jest svakako česmina ili crnika (*Quercus ilex*), koja se kod nas može naći u skoro svim šumama. Tu ona obično grmoliko raste, jer joj sjekira ili kozji Zub ne da, da se bujno i pravilno razvije kao stablo, i jer se obično pomlađuje iz starog panja, a ne iz sjemena. Nu, gdje se racionalno goji, tu se razvije kao divno ogromno stablo, široke, pravilne, tamno-zelene i guste krošnje. Raste doduše dosta polagano, ali je zato stablo vrlo trajno, a drvo dragocjeno. U šumama Dundo i Kalifront (Čelo) na otoku Rabu, ima česmina (crnika) velikih opsega, čak do 3 m. Vrlo lijepih primjeraka može se naći i u Crnoj Gori na Pelješcu.

Jedan od najlepših predjela u Napulju svakako je Acquario i Via Caracciolo. Tu su krasni drvoredi od same česmine. U toj hladovini, zaštićeni od vjetrova, zimi i u proljeće se na hiljade stranaca odmaraju i zabavljaju. I u glasovitim kupalištima Viareggio na Tirenskoj obali su uz ceste zasađeni dugi drvoredi česmina, kojima se krošnje s jedne i s druge strane spajaju u jedan zeleni tunel.

I u svim većim parkovima, kao u Giardino Boboli u Firenci u Villa Borghese na brijezu Pincio u Rimu i t. d. česmina je jedno od najomiljenijih stabala, koje svojom bujnom krošnjom i u zimsko doba podaje koliko čara i draž onoj divnoj prirodi.

Česmini dakle imala bi se dati prednost kod sadnje drvoreda, osobito u krajevima pri moru i na otocima, gdje skoro u svakom tlu posve dobro uspjeva.

U Zadru se je već popunjavati drvorede na gradskim mirinama sa česminom, što je vrlo dobro učinjeno.

Iza česmine prvo mjesto bi morali zauzeti borovi. Bor uspjeva kod nas svagdje. Najobičniji su: *Pinus halepensis* L., *Pinus maritima* Lamb, *Pinus austriaca*, *Pinus pinaster* i *Pinus pinea*.

Potonji bi se imao najviše rasprostraniti za drvorede, pošto je posve uspravna rasta, pravilne, guste i široke krošnje poput kišobrana, te vrlo impozantnog izgleda. Od ploda i drveta može se imati znatne koristi. Krajevi gdje raste pinjol (slatki ili pitomi bor), vrlo su slikoviti (okolica Rima, San Rossore kraj Pise i t. d). Osim toga gdje rastu borovi, tu udišemo sa zrakom i borovu esencu, koja je vrlo zdrava i ugodna mirisa.

Da slatki bor može kod nas vanredno dobro uspijevati, imamo krasan dokaz u odlomku Vignju (Kovačevića selo) općine Orebić. Tu raste jedan pinjol od preko 17 m. visine; deblo mu je u opsegu od 3'96 m. debelo, a krošnja 19 m. široka. Deblo mu je posve uspravno, a krošnja pravilna. To je najveći primjerak u pokrajini, a doista je i jedan od najvećih na obalama Jadrana (vidi sl. 1.).

Nekoliko orijaških pinjola može se također vidjeti u Boci kotorskoj, n. pr. u Luštičkoj općini u predjelu Žajnica, na Srbini kod Hercegnovoga, a osobito kod susjednog manastira Savine, gdje raste jedan orijaški pinjol, koji se dimenzijama približava onomu u Vignju.

Drvoredi pitomoga bora su izvanrednog efekta i neopisive ljepote. Ako je između borova posađen i koji čempres, to će još većma povisiti slikovitost dotičnog kraja.

Ostale vrste borova nijesu posve zgodne zadrvoreda, ali su zato vrlo zgodne za parkiranje i za pošumljivanje.

Spomena je vrijedan jedan orijski primorski bor u Brelima kod Makarske, što ga tamošnje pučanstvo zove „Bjankovićev bor“ na uspomenu Bjankovića, koji se u njegovoј hladovini odmarao. Drvo primorskoga bora je izvrsno za gradnju brodova, a osobito ono sa otoka Korčule i Mljeta.*

Čempres (*Cupressus sempervirens*) raste kod nas samoniklo, osobito u južnoj Dalmaciji. Do pred malo godina postojala je u blizini Orebica krasna šuma čempresa od kakvih 7 ha. površine, ali je na žalost izgorjela. O ovoj šumi čempresa ima spomena i u dijelu „Dalmacija opisana i ilustrovana.“

Čempres je krasan i veličanstven, bilo kao osamljeno stablo, bilo u skupinama. Ta koga se nijesu dojmile glasovite Böcklinove slike?

Na otoku Korčuli ima nekoliko čempresa, koji su vredni spomena, n. pr. ogromni čempres pred župnom crkvom u Kčari, koji ima 3·30 m. opsega u deblu (Sl. 2.), i skoro isto tako veliki pred župnom crkvom u Smokvici. Jedan od najslikovitijih krajeva blizu grada Korčule jest sva-kako Glavica Sv. Antuna, do vrha koje vodi krasan drvoređ starih čempresa posađenih godine 1708.

Vrlo krasnih predjela zasađenih čempresima imade u okolini Dubrovnika, osobitu u Lapadu. Ogromne čemprese na starom grobištu u Kuni ovjekovječio je slikar Medović svojim kistom. U dvorištu franjevačkog samostana u Hvaru nalazi se jedan stari čempres, koji se odlikuje osobitim oblikom krošnje; sve su mu grane svinute k zemlji u tolikoj mjeri, da je tako što kod čempresa, pa i kod vodoravnog čempresa (*C. sempervirens horizontalis*) prava rijet-kost. Zato je ovaj čempres na glasu, te ga svaki posjetitelj Hvara pogleda.

* Zadnjih godina počelo se saditi u Dalmaciji kanarski bor (*Pinus canariensis*), koji se odlikuje bujnom vegetacijom, pravilnim uzrastom i lijepom zelenom bojom proljetnih izdanaka, koja se prelijeva na ljubičasto.

Zadrvorede je zgodniji *Cupressus sempervirens pyramidalis*, nego li *C. sempervirens horizontalis*, jer je prvi bujnije krošnje i slikovitijeg oblika. U zadnje vrijeme se je tu i tamo posadilo nekoliko reda čempresa. Na nekim mjestima su im podkresali donje granje, da brže raste u vis, što je vrlo neukusno i bez smisla, jer se prava ljepota čempresa sastoji baš u tomu, da bude skoro od podanka razgranjen, dakle na niskom deblu.

U nekim mjestima naše obale sade čemprese samo u grobištima, i smatraju to stablo samo za tu svrhu, kaø n. pr. u sjevernijim krajevima žalosnu vrbu (*Salis babilonica*). Nu dosta je pogledati slikovite krajeve u južnoj Dalmaciji, da se o čempresu dobije sasma drugi dojam; tu čempres rađe pobuđuje na razmišljanje, nego li na turobnost.

Ako se drvoredi čempresa posade izmjenice sa pitomim borom, panorama će izgledati kud i kamo življa i krasnija.

(Nastavit će se.)

Osobne vijesti.

Imenovanja u šumarskoj službi. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije imenovao je apsolventa kr. šumarske akademije Adama Mikića šumarskim vježbenikom sa sustavnim berivima kod ogulinske imovne općine; šumarskog vježbenika Božidara Neuholda kotarskim šumarom u X. činovnom razredu u privremenom svojstvu sa sustavnim berivima kod ogulinske imovne općine; šumarskog vježbenika Mihajla Brankovića kotarskim šumarom u X. činovnom razredu sa sustavnim berivima kod I. banske imovne općine.*

Premještenja u šumarskoj službi. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije obnašao je iz službenih obzira premjestiti kr. kot. šumara Slavka Zastavnikovića od kr. kotarske oblasti u Čabru k onoj u Delnicama.

Imenovanja u Zemaljsko gosp. povjerenstvo za šumske proizvode u Zagrebu. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije obnašao je u „Zemaljsko gospodarsko povjerenstvo za šumske proizvode u Zagrebu“ imenovati za skupinu I) §-a 11. naredbe od 22. siječnja 1918. broj IV—3468—1917., o uređenju prometa šum-

* Pošto je „S. L.“ bio već prije strajka tipografskog osoblja složen, izaći će novija imenovanja u broju za svibanj i lipanj.

skih proizvoda i to za grad Zagreb odbornikom Danu Šarića, gradskog tajnika, a zamjenikom Josipom Ratkovića, gradskog zastupnika, te za grad Osijek odbornikom Antuna Hržića, upravitelja gospodarskog odsjeka gradskog poglavarstva u Osijeku; za skupinu b) §-a 11. naredbe od 22. siječnja 1918. br. IV—3468—1917. o uređenju prometa šumskih proizvoda imenovati odbornikom Dragutinom Czernitzky-a, nadporučnika i V. d. E. c. kr. streljačke pukovnije br. 23 u Zagrebu, zamjenikom Wily Hufsky-a, opskrbnog akcristu u Zagrebu.

Umro. U Gračacu preinuo je nesrećom u lovu dne 14. veljače o. g. kr. kot. šumar Slavko pl. Ožegović. Slava mu!

Društvene vijesti.

Pripomoćnoj zakladi pristupio je g. Julio Nikolašević, vlastel. šumar. kontrolor u Našicama, uplativ 10 kruna u ime pristupnine.

Iz kr. šumarske akademije.

Kr. hrv. slav. dalm. zemaljska vlada, odjel za bogoštovlje i nastavu.

Broj 35.541
1917.

Dekanatu mudroslovnog fakulteta kr. sveučilišta
Franje Josipa I.

u Zagrebu.

Kr. zemaljska vlada, odio za bogoštovlje i nastavu, uvažujući iznesene razloge, prihvatala je prijedlog zbara nastavnika kr. šumarske akademije iz sjednice od 1. prosinca 1917., da se u rečenoj akademiji uvede kao nov obligatorian predmet „čista mehanika“ po 2 sata predavanja u zimskom i ljetnom semestru prvoga godišta i da se naučna osnova predmeta tehnička i građevna mehanika, šumska otpremna sredstva i opće graditeljstvo proširi dotično preinači, o čemu je izdana posebna naredba. Podjedno se prihvata i prijedlog rečenoga zbara, da se obuka predmeta: čista mehanika, tehnička i građevna mehanika, opće graditeljstvo pa vodo i mostogradnje s ukupnim brojem od 12 sati predavanja i 8 sati vježbi u zimskom i od 8 sati predavanja i 7 sati vježbi u ljetnom semestru povjeri posebnom u šumarskoj akademiji stalno namještenom nastavniku.

O tome se podjedno obavještava i pročelnanstvo zbara nastavnika kr. šumarske akademije.

U Zagrebu dne 28. veljače 1918.

Za bana:
R o j c v. r.

Iz šumarske uprave prakse.

Honorar za vještačko mnjenje i dnevnicu. U ostavinskom predmetu đakovačkog vlastelinstva sudjelovali su A. K. kr. šum. nadzornik I. r. i Dr. D. N. profesor kr. šumarske akademije kao vještaci

u postupku kod inventure ostavine i imovine biskupske nadarbine, ustanovljenja zamjenitih ostavinskih i nadarbinskih tražbina i dugovine te razlučenja ostavinske imovine od nadarbinske. Kr. sudbeni stol u Osijeku odlukom od 11. svibnja 1917. br. 2992 obudio je vještacke pristojbe za izradbu pismenih operata i stručno mnijenje za svakog vještaka 2500 K i 30 K dnevnice za vanjske i sobne poslove u k liko su se isti izvan sjedišta vještaka morali obaviti. Vještaci su osim toga imali od vlastelinstva slobodan podvoz i stan.

Kr. banski stol potvrdio je prvosudnu odluku.

Kr. stol sedmorice obnašao je povodom dalnjeg utoka preinaciti obje dolnosudne riješitbe, te je svojim riješenjem od 12. listopada 1917. br. 2617 povisio honorar za stručna mnijenja, obračune i dostave istih na 3500 K, a dnevnicu povisio na 60 K, a to iz slijedećih razloga:

Rad vještaka bio je opsežan, te se sastojao iz slijedećih opeata:

1. mnijenja od 22. IX. 1916. o vrijednosti koncentriranih sjećina u šumi Kujrak i Križice—Crna bara, te o vrijednosti dospjelih sjećina u gospodarstvenim jedinicama vučkog i brajničkog prometnog područja od god. 1913./14. do 1916./17. zajedno sa iskazima A. B. C. i D. u navedenim sjećinama,

2. protumnjenje od 11. prosinca 1916. dano na mnijenje druge dvojice vještaka, koje su oni dali kr. zem. vladu na pod toč. 1. na vedeni mnijenje, komu elaboratu prileži prilog „Promet šumske željeznice“,

3. obračun o prihodu i troškovima krčenja šume Ključ sastavljen 16. studena 1916.,

4. operat od 30. travnja 1917. o inventuri šuma nadarbine biskupske stolice dakovačke sa sastavnim dijelom tog operata „sumarni iskaz o prištednjama i predhvativima“.

Izradba je ovih operata obzirom na opsežnost radnje i uporabe stručne znanstvene spreme i studija prema spisima potrajala od početka kolovoza 1916. do konca travnja 1917. za koje su cijelo vrijeme bili vještaci izradbom ovih operata zabavljeni, pa je uslijed toga obzirom na izdašnost radnje, dangubu, veličinu procjene imovine, uloženog truda i spreme povиšen honorar na 3500 K, a dnevnicu obzirom na prehranu tjelesni napor, dangubu, porabljenou odijelo, obuću i današnju skupoču na 60 K.

Državni šumarski ispiti.

I.

Proljetni šumarski državni ispit u Budimpešti je održan od 30. travnja do 12. svibnja 1917. pod predsjedanjem ministarskog savjetnika Šandora Horvátha, uz sudjelovanje članova ispitnog povjerenstva Julia Tomscányia umir. ministar. savjetnika, Šandora Töröka kr. ug. šumarskog nadsavjetnika, ravnatelja strukovne škole, te Zoltana Feketea profesora rudarske i šumarske visoke škole.

Od pripuštenih 31 kandidata je pristupilo k ispitu 29, koji su sví državni ispit položili.

Na pismenom su ispitu sastavljena slijedeća pitanja:

1.

U posljednje vrijeme su zadobile pojedine listnjače, naročito jasen, javor, brijest, lipa i topola osobitu važnost, koja čini opravdanim, da njihovom uzgoju veću pažnju u buduće posvetimo. Kandidat neka opiše, u kakovim se stojbinskim odnošajima navedene vrsti drveća u našoj domovini goje, te u društvu kojih inih vrsti drveća se nalaze? Opišite nadalje, gdje bi se iste imale po vašem mnijenju u buduće gojiti, te kako bi valjalo postupati pri uzgoju i pomladivanju?

2.

Južno, jugoistočno ležeću, mjestimice 25—30⁰ strmu golu stranu presjecaju 500—600 m. dugačke, 6—10 m. duboke vododerine, između kojih ne ima, osim vrlo rijedke trave, porasta od drveća.

Tlo ove goljeti se sastoje iz rahlog grušja, ispod kojeg se u dubljini od 2—3 m. nalazi debeli sloj tvrdog kamena; u koritu vododerina je kamen već napolje izašao.

Prigodom velikih kiša, proloma oblaka i naglog talenja snijega, nanašaju vododerine vanredno mnogo sitnog grušja na livade ispod goljeti, te ugrožavaju tamо se nalazeću javnu cestu, porabu ceste, te slobodan tok potoka, nalazećeg se u blizini ceste.

Opći interes zahtjeva, da se zapriječi odnašanje grušja, i da se goljet učini koristonosnom.

Opisite one odredbe i uredbe, skojima se bude moglo spriječiti, da velika količina grušja ne dolazi na spomenute livade, na put i do potoka, nadalje da grušje u većoj količini ne dolazi na vododerine, te skojima se bude s vremenom moglo jedanput za uvijek spriječiti dalnje odnašanje grušja sa goljeti.

Zgostovite radni program o kronologičkom provedenju upitnih odredba i ureda, te u koliko je upitna goljet općinski pašnjak, navedite one zakonske ustanove, na temelju kojih budete mogli odredbe po programu provesti i uredbe ostvariti.

3.

Ima se procijeniti najshodnijim praktičkim postupkom, bez obaraњa pokusnih stabala, sva krupna drvna gromada jedne sječive smrekove šume, nalazeće se na srednjoj stojbini.

Prsni promjer stabala je od 16 do 50 cm. Popriječni promjer iznaša po prilici 30 cm. Broj stabala 1000.

Ima se zgotoviti procjenbeni iskaz drvne gromade uvezši u obzir slijedeće:

1. Imadu se iskazati samo parni debljinski stepeni.
2. Broj stabala pojedinih debljinskih stepena možete uzeti po vlastitoj uvidavnosti
3. Isto tako birajte po vlastitoj uvidavnosti one podatke, iz kojih izvadate popriječne visine. Na to se odnoseći postupak valja prikazati.

II

Jesenski šumarski državni ispit u Budapešti je održan od 5. do 15. studenoga 1917. pod predsjedanjem Šandora Horvátha ministarskog savjetnika, uz sudjelovanje članova ispitnog povjerenstva Jólija Tomcsányia umir. minist. savjetnika, Eugena Vadasa minist. savjetnika i profesora rudarske i šumarske visoke škole, te Andora Rappensberg ra kr. ug. šumarskog nadsavjetnika.

Od pripuštenih 26 kandidata pristupilo je k ispitu 21, koji su svi ispit položili, između njih Žarko Mletić (apsolvent kr. šumarske akademije u Zagrebu) sa odlikom.

Na pismenom ispitu su stavljeni slijedeća pitanja:

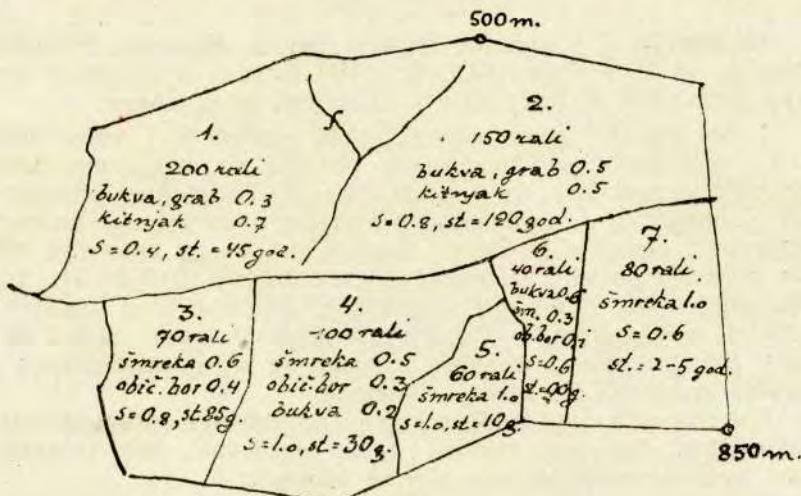
1.

Ministar za poljodelstvo može u interesu osiguranja izradbe drvenog materijala, potrebitog za pokriće opće potrebe, svakog posjednika obvezati, da racionalno izrabi izrabljive sječive sastojine svoje šume.

Kažite svoje mišljenje glede toga, na koji način se bude mogao posjednik pobrinuti za pomlađenje izrabljenih površina tada, ako mu je šuma za naravno pomlađivanje uredena? Na koji način tada, ako se pomlađivanje obavlja umjetnim načinom te ako posjednik u vrijeme određenog izrabljivanja ne raspolaže niti sa biljkama, niti sa sjemenjem?

2.

Priugotovite od šumskog posjeda, prikazanog i opisanog na nacrtu, opću drvosjećuu osnovu, nadalje za narednih 10 godina po-

tanku osnovu glavnih užitaka, predužitaka i pomlamidivanja, naznačivši u osnovi glavnih užitaka površine, koja valja u cijelom deset-godištu potpuno ili djelomično izrabiti, nadalje u prihod uračunivu površinu sječine, kao i drvnu gromadu godišnjeg prihoda, razlučenu na glavni užitak i predužitak.

Šumskom posjedu odgovara opća prihodna skrižaljka III. stojbinskog razreda.

III.

Prodaje se jedan deset hiljada kat. rali veliki srednjogorski šumski pšed, na kojem se do sada nije gospodarilo po redovnoj gospodarskoj osnovi, ujedno sa tлом i cijelom opremom. Šuma je raznovrstne starosti, sastoji se iz mješovite i čiste, djelomice oštećene, djelomice u dobrom stanju se nalazeće sastojine, terrain je jako rasrgan, tlo apsolutno šumsko.

Posjednik je zamolio vas kao strukovnjaka, da procijenite vrijednost tog šumskog posjeda.

Kako valja procjenjene radnje provesti? Kojim redom mnijete, da se mogu pojedini poslovi najshodnije obaviti? Kakove podatke valja pribaviti za račune, te na temelju kojih načela budete ustavili vrijednost pojedinih dijelova prodajnog predmeta?

(Iz XI., XII., XIII. i XIV. sveska „Erdészeti Lapok“ sa dozvodom uredništva preveo D. Polaček.)

Naredbe.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za narodno gospodarstvo od 25. veljače 1918. broj IV—846—1918., glede osjeguranja pokrića potrebe na ogrijevnim drvima za godinu 1918./1919.

Na temelju § 1. naredbe bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 22 siječnja 1918. broj IV—3468 o uređenju prometa šumskih proizvoda, — određuje se slijedeće:

1. Svi oni (privatnici, zavodi, uredi, gradanske i vojne oblasti i t. d.), koji svoju godišnju kućnu potrebu na ogrijevnim drvima podmiruju kupovanjem, a žele da im budu osigurane posredovanjem „Zemaljskog gospodarskog povjerenstva za šumske proizvode u Zagrebu“, pozivaju se, da do konca mjeseca travnja 1918. svoju godišnju potrebu računajuć ju od 1. travnja 1918. do 31. ožujka 1919. prijave kod nadležnog općinskog, odnosno kod gradova sa urednim magistratom, kod gradskog poglavarstva u svrhu, da se prema tim potrebama reguliše promet sa ogrijevnim drvima na području kraljevina Hrvatske i Slavonije.

Potreba onih, koji budi s kojeg god naslova (pravoužitništva, ovlašteništva, deputata, beriva i t. d.) ogrijevna drva dobivaju u naravi, neka se ne prijavljuju, niti ne iskazuju.

Možebitne potrebe povrh dobivenih, po gornjoj alineji ogrijevnih drva, i potrebe onih, kojima su ogrijevna drva odštećena u novcu (kod pravoužitnika krajiških imovnih općina), valja također prijaviti i iskazati.

2. Općinska, odnosno gradska poglavarstva imaju sve prijavljene potrebe, iskazane u prostornim metrima (jedan metrički hvat

sadržaje četiri prostorna metra) poimence i onim redom kako se prijavljuju, zabilježiti, te ih ukupno (sumarno za dotičnu općinu) i izravno prijaviti „Šumarskom odsjeku kr.-hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za narodno gospodarstvo“ i „Zemaljskom gospodarskom povjerenstvu za šumske proizvode u Zagrebu“.

Oni, koji temeljem ove naredbe svoje potrebe na ogrijevnim drvima prijave, biti će dužni prijavljenu količinu, koja će im se po mogućnosti u što povoljnijem dobavnom mjestu osigurati, preuzeti uz najviše cijene, koje budu za ta drva ustanovljene.

Zato valja prijaviti i iskazati samo faktičke potrebe.

Potreba ogrijevnih drva ima se pod osobnom odgovornošću opć. odnosno gradskog načelnika odnosno predstojnika ureda točno iskazati.

3. Zemaljsko gospodarsko povjerenstvo za šumske proizvode u Zagrebu biti će dužno, da prijavljene potrebe ogrijevnih drva doznači od najližih i za otpremu najpovoljnijih zaliha.

O obavljenim doznakama ima rečeno povjerenstvo do trećeg dana svakog mjeseca predložiti individualni iskaz kr. zemaljskoj vladu, odjelu za narodno gospodarstvo, zabilježbe radi. U tom iskazu valja da bude naznačeno također i trajanje zapora za doznačena drva.

Stavljaju se izvan snage:

Naredbe kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za narodno gospodarstvo, od 9. kolovoza 1917. broj IV—2436, glede iskazivanja zaliha izrađenih ogrijevnih drva i od 16. kolovoza 1917. broj IV 2363 glede potrebe ogrijevnih drva, zaim naredbe bana kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 16t studenoga 1917. broj IV—3016 kojom se stavljaju zalihe drva, drvene građe i drvenog ugljena pod odsvojnu zbranu, od 8. prosinca 1917. broj IV—3273 glede uređenja ovogodišnje opskrbe pučanstva sa ogrijevnim drvom i od 30. prosinca 1917. broj IV—3467 glede uređenja ovogodišnje opskrbe pučanstva sa ogrijevnim drvom.

U Zagrebu, dne 25. veljače 1918.

Antun pl. Mihalovich v. r.

Broj: 51 ad 1917.

Obavijest.

Na temelju zaključka sjednice društvenog upravljućeg odbora od 17. travnja t. g. pod točkom II/3, priopćuje se cijenjenim društvenim članovima i čitateljima lista znanja radi slijedeće:

Na pobudu jedne imovne kotarske šumasije, te na to uslijedivšeg zaključka društvenog uprav. odbora od 5. prosinca 1917.

točka III./5., podnešena je na kr. zemaljsku vladu, odjel za narodno gospodarstvo predstavka, kojom se upozoruje, da je radi očuvanja šumâ, koje su u ovo ratno doba izvržene silnom napadaju, u općem interesu potrebno, da lugarsko osoblje svih kategorija šumoposjednika fizički ne smalakše, pak stoga da izvoli odrediti, da se tim službenicima ima za prehranu njihove osobe doznačiti onolika množina žitka ili brašna, kolika je određena za one, koji obavljaju teški tjelesni rad, i to s razloga, što lugara, koji veći dio dana, a djekad i noći, provede u svojoj službi vani u šumi, te stoga se ne može hraniti varivom i sličnim, nego u glavnom kruhom, ne može biti dosta 7 kilograma brašra po glavi na mjesec, kako je to § 15. banske naredbe od 10. srpnja 1917. broj X.—22.000, određeno za one, koji se moraju obskrbljivati putem općinskih aprovizacija.

Na to je spomenuta kr. zemaljska vlast priopćila društvenom predsjedništvu svojim otpisom od 20. ožujka 1918. broj X.—2317. sljedeće:

,Na tamošnji podnesak od 14. siječnja br. 51 ex 1918. kojim je zamoljeno, da se lugarsko osoblje u pogledu razdiobe brašna, uvrsti medju teške radnike, otpisuje se sljedeće:

Najveći kontigent lugarskog osoblja, koji nije neposredno obskrbljen, nalazi se u županijama modruško-riječkoj i ličko-krbavskoj. Ovo lugarsko osoblje opskrbljuje se ili putem mjesnih aprovizacija, ili putem predpostavljenih oblasti i to tako da se na njih kod obračunavanja kvote uzima posebni obzir.

U ostalim županijama, gdje je produktivnost veća, ne baca ovo pitanje lugarsko osoblje u veću zabrinutost, pošto je u stanju laglje doći do potrebnih živežnih namirница.

Radi vrlo skučenih zaliha nije moguće mimo postojećih propisa izričito povisiti kvotu živežnih namirnica za lugarsko osoblje, ali kako je već rečeno, kr. zemaljska vlast u okviru mogućnosti posvećuje lugarskom osoblju posebnu pažnju.

Dodje li kr. zemaljskoj vlasti do znanja koji konkretni slučaj glede loše obskrbe lugarskog osoblja u kojem kraju, to je ista voljna poduzeti sve da mu se pomogne.“

Obzirom na to umoljavaju se sve one šumske uprave, čije lugazsko osoblje bi bilo loše ili nedostatno opskrbljeno, da bi o tom izvolile pozivno na navedeni otpis, podnijeti kr. zemaljskoj vlasti, odjelu za narodno gospodarstvo, posebno obrázloženo izješće.

U Zagrebu, koncem mjeseca travnja 1918.

Predsjedništvo hrv.-slav. šumarskog društva.

I. Predsjednik:

M. de Bona v. r.

Tajnik:

Kern v. r.

Broj 541/1918.

Predmet: Popunjene šumarsko vježbeničkih mesta.

Natječaj.

Kod otočke imovne čbíne imadu se popuniti dva mesta šumarskih vježbenika, za koje se ovime raspisuje natječaj. Reflektanti neka podnesu propisno biljegovane i obložene molbe najkasnije do 1. lipnja 1918. potpisanim gospodarstvenom uredu.

Sa mjestom šumarskog vježbenika skopčan je godišnji adjutum u iznosu od 1000 K, te za vanjsko službovanje naredbom kr zemaljske vlade ustanovljena odšteta za kilometrinu i dnevnicu, a za vrijeme rata propisani doplatci.

U Otočcu, dne 13. travnja 1918.

Šumsko-gospodarstveni ured.

K broju 4867 ex 1918.

Natječaj za popunjene mesta jednog dnevničara.

Na temelju visokog odpisa preuzvišenog gosp. kr. ug. ministra za poljodjelstvo broj 44.238/I. B. I. ex 1916. raspisuje podpisano kr. šum. ravnateljstvo ovime natječaj za popunjene mesta jednog dnevničara.

S ovim mjestima skopčane službenne odnošaje kao i beriva ustanavljuje zakon. čl. XXIV. ex 1897., odnosno propisnik izdan sa visokim min. odpisom broj 10.200 pred. ex 1909.

Za mjesto dnevničara mogu se natjecati u ratu nastrandali vojnički nemoćnici, koji su za vršenje pisarničke službe još sposobni. U pomanjkanju takovih uzeti će se obzir i na druge natjecatelje.

Natjecatelji podpuno vješti hrvatskom, madžarskom, po mogućnosti i njemačkom jeziku, ter strojopisanju pozivaju se, da vlastoručno pisane sa svjedodžbama o njihovim obiteljskim odnošajima i o školskoj naobrazbi obložene molbenice podnesu najkasnije do 15. lipnja 1918. kod podpisanih kr. šumarskog ravnateljstva.

U Zagrebu, dno 12. svibnja 1918.

Kr. šumarsko ravnateljstvo.

SADRŽAJ.

	Strana
Uredovna zbirka šumarskih propisa. Napisao prof. dr. Gjuro Nenadić .	57—75
O uporabi §§ 3. i 4. prioga D. š. z. Napisao prof. dr. Antun Levaković	75 87
Sredozemna flora u drvoređima i parkovima na istočnim obalama Jadrana. Napisao Marko Marčić	88—95
Osobne vijesti: Imenovanja u šumarskoj službi. — Premještenja u šumarskoj službi. — Umro	95—96
Društvene vijesti: Pripomoćnoj zakladi pristupio	96
Iz kr. šumarske akademije	96
Iz šumarske upravne prakse: Honorar za vještačko mnenje i dnevniče .	96—97
Državni šumarski ispiti	97—100
Naredbe	100—101
Obavijest. — Natječaji	101—103

Sadržaj „Lug. Viestnika“.

Zašto se sastavljaju šamsko-gospodarstvene osnove i iz kakovih dijelova se one sastoje? Piše prof. dr. Gjuro Nenadić. — Iz lugarske službe. Napisao Eugen Reichl, kr. državni kontrolni nadlugar. — Različite vijesti: Zaklučni račun mirovinske zaklade lugara slunjske imovne općine za god. 1917.

